

't is te geringe dat ge een knecht zoudt zijn voor de joden, Ik zal u ook geven tot een licht der Heidenen, die zullen ook tot u komen. Nu daar is Mijn Knecht, geeft uwe aandacht, ziet Mijn knecht, dien Ik **ondersteune**. In 't **6e** vers: Ik zal Hem bij de hand grijpen. Wat is dat? Ik zal Hem in 't werk der bedieninge al de noodige krachten geven tot het Middelaarsambt. 't Is te zeggen 't geen de **Heere** Jezus zei Joh. VIII : 29, Mijn Vader heeft Mij niet alleen gelaten. 't Is Mijn uitverkoren knecht, zegt God, Ik heb Hem lange gekend, Ik hebbe Hem in de eeuwigheid verkoren tot dat werk, Ik heb er op gelet, Ik heb er Mijne ooge op gelegd. 1 Petri I : 20, Ik hebbe Hem voorgekend **voor** de tijden der eeuwen, dat Hij bekwaam was tot dat werk; Ik zag dat er zulke wijsheid in Hem was om te **leeren**, zulke heiligheid om te offeren, zulke vaardigheid om Mijnen wille te doen, zulke koninklijke hoogheid en goddelijkheid om te regeeren, **zulke** ontferminge om zondaren zalig te maken, zoodat Ik moest verklaren dat Ik een welbehagen en het uiterste genoegen in Hem **hadde**: Ik was zeer voldaan in 't stuk, verlegene ziel, zegt God, dat moet Ik u ook getuigen. Nu wat zal de **Heere** Hem doen? Hij zal Hem zijnen Geest geven, Ik zal Hem **zoo** overstorten met **zoo** vele gaven, zegt de Vader, dat ze zonder mate zullen weien boven alle zijne medegenooten, Ps. XLV : **8**, zoodat elk, die het stuk beziet, zal zeggen, wie is als onze Heere? waar is er **zulken** Heiland als Hij? Nu, Hij zal het recht den Heidenen voortbrengen. Dat wordt in 't vierde vers genoemd: de eilanden zullen naar zijne leer wachten. In het derde vers wordt de leer van de genade de waarheid genaamd; Hij behoefde ze zich niet te schamen, ja zelfs niet onder de goddelooste en wildste Heidenen niet alleen, maar ook onder de Joden niet, ook niet daar Hij zelfs prediken **zou** en duur de Apostelen, die Hij in de bedieninge na Hem zou uitzenden onder hen. Daar zou Hij niet schreeuwen, noch Zijne stemme verheffen onder hen. Meent ge dat het met autoriteit en beslag te doen is? neen, Hij zou zijne heilige vergaderingen hebben; daar Hij stille zou spreken en 't woord der genade bekend maken ; Hij zou daar geen beslag maken, maar de woorden der wijzen moeten in stilheid aangehoord worden, Pred. IX:17. Veel gezwets en een groot opstel dat en is de zake niet, maar stil, eenvoudig, bedaard, bedachtzaam zou de Middelaar zijn, en Hij **zou zulken** ingang vinden, zoodat ze in verwondering en overtuiging zouden moeten zeggen, Heere wat Middelaar is dat? Maar ze zullen **zoo** kleine zijn, als Hij zal beginnen de fundamenten van **Zijne** kerk te leggen onder de Heidenen; 't zullen een deel gekrookte rieten en rookende vlakwieken

zijn, die vol verkeerde concepten en bevattingen zullen wezen; Hij zal evenwel het recht op de kerk voortbrengen, zoodat het zal blijken, dat Hij geen verleider noch bedrieger was; laat er nog zoo veel lasteraars komen, het zal evenwel waarheid blijven, die van eeuwigheid en onder de voorvaderen waarheid geweest is, en die tot den einde waarheid blijven zal. Wat dan ? Hij zal niet verdonkerd noch verbroken worden. Wat is dat? Eerst. Hij zal niet sterven noch lijden of Hij zal de fondamenten van de leere der genade doen schijnen als een parel van groote waarde, en Hij zal doen zien dat ze een schat in den akker is. Ten 2. Hij zal in zijn Middelaarsambt niet bezwijken, maar Hij zal 't **altemaal** uitstaan wat er uit staan is. **Ten 3. 't Is** te zeggen, mij kinderen, gij moogt gekrookte rietjes en **rookende** vlaswiekjes zijn; maar Hij zal als eene **zonne** wezen, zoodat elk zal moeten schreeuwen dat Hij onschuldig is! de stralen van onschuld, rechtvaardigheid, **onnoozelheid** zullen op zijn aangezichte wezen, en zoo onmogelijk als 't iemand is het licht van de **zonne** in te houden, zoo onmogelijk zal 't wezen het licht van den Middelaar in te houden. Nu, tot dat Hij het recht op aarde zal hebben besteld, dat zijn de woorden van onzen tekst; 't is de gelijkenisse van iemand die een bede uitzendt om **eene** zaak te verrichten, hij is getrouw in alles waartoe hij gezonden wordt, en zoo komt hij t' huis en zegt, Ik hebbe het ook al te male besteld, de beletselen die er waren heb Ik weggenomen, en 't werk, daartoe Gij mij gezonden hebt dat heb Ik verricht; 't is te zeggen, Ik zal het zoo bestellen dat Ik het niet en zal verliezen; 't is te zeggen, **Ik** ga vreedzaam sterven, en Ik kome nu naar den hemel ; ontbiedt Gij Mij 't huis, Vader, nu Ik opgestaan ben, 't is alles uitermate wel besteld. Waarom? wel de Koning leeft en Hij zal eeuwig leven ; **uw** knecht heeft het al wel besteld, en Ik en laat u, mijn volk, geen wezen achter, Ik geef u mijnen Geest in de plaats, Ik heb het besteld, dat er eene goede bedieninge zal wezen, en die zal zoo zijn gang gaan, door **teekenen** en wonderen en menigerlei bedeeelingen zal dat zoo zijn gang gaan tot op het oordeel toe. Ik heb al den tegenstand 't onder gebracht, het dwaze **Gods** is nu wijzer als de wereld, en 't zwakke **Gods** is sterker als de wereld, als de Heidenen, die zoo sterk waren, en de Joden met de Romeinen vereenigd ; dat dwaze, daar zij van zeiden, 't is eene zotte **leere**, dat is het wijze **Gods**; al komt gijlieden er tegen in, meent ge dat Ik het stuk verliezen zal ? komt met al uwe macht, collegiën, beulen, bannissementen, boeten, gij zult geen een middeltje kunnen bedenken, om Mijn koninkrijk uit het midden van u weg te krijgen. Die steen uit dien berg

zonder handen afgehouden, moet tot een koninkrijke worden en vermalen al de koninkrijken van de wereld, Dan. II:44, 45. Duivel, wereld en alles is buiten staat om Mijn koninkrijke t' onder te brengen. Als dat **zoo** door zal gaan, dan zullen de Heidenen op Mij hopen. De eilanden, staat er, zullen naar Zijne leere wachten. De Heidenen zullen opstaan, de een zal eens komen reizen, en de andere zal eens verstrooid worden, en ze zullen mede genade krijgen ; hun hart zal opengaan, als ze van genade **hooren** spreken ; ach, zullen ze zeggen, was al ons volk, waren al onze regenten ook overwonnenen! Ach, mochten wij allen binnenkomen! Nu komt de Heere en die zegt, Ik hebbe Hem geroepen in gerechtigheid, Ik zal Hem tot een verbond des volks stellen, in 't 6e vers. Wie spreekt dit hier? 't Is de Heere, die hemel en aarde geschapen heeft, **vs. 5. Zoo** ziet ge het kort begrip van onzen tekst in Jes. **XLII**.

Nu onzen tekst, totdat Hij het recht op aarde zal besteld hebben, dat is hier, totdat Hij het oordeel zal uitbrengen tot overwinninge. Wat is hier het oordeel, het recht? De waarheid, de leere der waarheid, des Evangeliums, die leere en verkondiging hoe zondaars zalig gemaakt worden; dat wordt in onzen tekst het oordeel genaamd, omdat ge in die leere zulke **grootte** oordeelen ziet. Wat voor oordeelen? Let 'eens op.

1. Eerst hebt ge beschreven het oordeel **Gods** en Zijns Zoons in dat Evangelium, over de Joodsche natie, Matth. III : 10. De bijl ligt **alreede** aan den wortel; alle boom, die geen goede vrucht voort en brengt, wordt uitgehouwen en in 't vuur geworpen. En Matth. **XXIII**: 38, Ziet, uw huis worde u woest gelaten. Matth. **XXIV** : 2, Daar zal geen een steen van dit gebouw op den anderen gelaten worden.

2. Wordt er in dat Evangelium of die leere beschreven het oordeel over den duivel ; die sterk gewapende zou van zijne vaten beroofd worden, en dien machtige zou zijn vangst worden benomen, de gevangenen zouden ontkomen, Jes. **XLIX** : 25. Ik zal Mijne phiolen over den troon des duivels uitgieten, zegt God, en 't werk des duivels breken.

3. Het oordeel, dat God gehouden heeft over de geheele wereld. O gij zijt verloren, zegt God, **zoo** Ik niet opsta om u te helpen, Jood en Heiden. Alle mond zou gestopt zijn, en geheel de wereld ligt voor God verdoemelijk, Rom. 11: 19.

4. In dat Evangelium laat God het oordeel prediken, dat over Zijn Zone zou komen en gekomen is; die **geene** zonde gekend en heeft, heeft God zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid **Gods** in Hem, en **zoo** gaat God de wereld met

Hemzelve verzoenen, 2 Cor. V : 18 en 21. Ik oordeele van Mijn Zoon, zegt God, dat Hij de. bekwame Middelaar is, de rechte Heiland, daar is geen andere weg om tot Mij te komen.

5. Dan is er nog een oordeel in die leere bekend over den **geheelen** staat des zondaars; zondaar, die Mij verwerpt, zegt God, ge zijt alreeds verloren, 't is of ge al in de helle laagt; 't zal die van Tyrus en **Sidon** verdragelijker zijn in den dag des oordeels dan **ulieden**, die onder 't Woord der genade geleefd hebt, en **oogen** gehad hebt maar niet gezien, en harten maar niet verstaan, Matth. **XI: 22** ; wel arm schepseltje, gij waart beter nooit geboren.

6. Dan komt het Evangelium en 't richt nog een oordeel op in de consciëntie: daar spant het een vierschare. Gij moogt ongemoeid willen zitten onder het Woord, maar gij kunt niet. Dat Woord zegt, hebt gij de teekentjes in u dat gij wedergeboren zijt, dat gij bekeerd zijt, dat gij het geloove hebt? Hebt gij den Heere Jezus al lief? **Zijt** gij den oorlog moe? Antwoord : Zegt gij neen, ik hebbe het in mijn zin niet; weet gij wat ik dan voor een sententie spreke? Die den Heere Jezus niet lief en heeft, die zij een vervloeking, Maranatha, 1 Cor. **XVI: 22**. De toorn **Gods** blijft op hem, Joh. **III: 36**. Ik moet u dan handen en voeten binden en in de helle werp&, Matth. **XXII: 13**. Naar dit woord moet gij sterven en verloren gaan; naar 't Woord **zijt** ge voor eeuwig vervloekt, het Woord is zoo een oordeeler en richter van uwe overleggingen en gedachten, Hebr. **IV : 12**.

7. Dit Woord, het Evangelium, ontdekt niet alleen klaar het oordeel dat God over de zondaars gehouden heeft en nog houdt; maar dat Hij ook eens houden zal over levenden en **dooden**. Daar is nu het Evangelium, dat wordt een oordeel genoemd om zulke rede.

Dat oordeel, dat Evangelium van Christus, Hij zal dat uitbrengen, dat is te zeggen:

1. Hij zal het voortbrengen, dat licht zal Hij op den kandelaar zetten, de opperste Wijsheid zal Zijne stemme verheffen en zeggen: slechten verlaat uwen weg, en tredet op den weg des verstands, Spr. **IX: 6**. Hij zal de rechtvaardigheid **Gods** verkondigen en Zijne gerechtigheid; Hij zal den menschen zijnen rechten plicht verkondigen; Hij zal daar staan en zeggen, schaduw, ceremoniën, oudheden, overleveringen der vaders zijn ijdel, uwe eigene gerechtigheid komt te kort, Ik ben alleen het fundament van de zaligheid, gij moet uit genade zalig worden om Mijne gerechtigheid; dat zal Hij ze instampen, en Hij zal op een wit paard zitten, uitrijdende, overwinnende opdat Hij overwon, met een gouden kroon op Zijn hoofd ; in elke eeuw zal hij weer uitgaan, **zoo** al de eeuwen door,

en dat zal Hij uitbrengen uit Zijnen schooi, niemand anders kon het u verklaren; Hij zal het stuk niet verliezen, **maar** Hij zal het tot victorie brengen ; en dat zal Hij **zoo** door het prediken van dat oordeel uitbrengen; gedurig zullen er menschen wedergeboren en geraakt worden.

Meent ge dat het getal uitsterven zal? Neen, sterven er vromen onder **u**, of vrome predikanten, daar zullen er weer anderen in de plaats komen. En **zoo** zullen de geweldigers het koninkrijk der hemelen met geweld innemen, met geweld van bidden, van schreien, van liefde lot God en van geloove. En **zoo** zal het ingenomen worden, daar zal op gestormd worden; is 't in dit land niet, 't zal dan in een ander land zijn. Die in den hemel woont, als al die miertjes van menschen zich tegen Hem stellen, de politieke en kerkelijke, met hunne collegiën, **gevangenhuisen**, persecutiën, vervolgingen, Hij zal ze bespotten, **Ps. II : 4**. Zij zullen niet kunnen wederstaan den Geest, door welken Hij en de Zijnen spreken. Ze begonnen dien tijd al te zeggen, we mogen al ons gewoel wel opgeven, 't is een **peste**, en daar kunnen wij niet tegen. Al dien tegenstand, zegt de Heere, zal Ik wegnemen.

2. Ik zal **zoo** zichtbaar mijn Geest uitstorten, zoodat ze in **leeraars** en ledematen krachtig' werken zal, zoodat de menschen beginnen te zeggen, wat is dit ? Daar zijn kleine, **grootte**, arme, rijke, worden die menschen ook al vroom? wat wil dit zijn ?

3. Die zwakke rietjes zult ge op schavotten zien komen, en zij zullen den Heere danken dat zij waardig geacht worden om Zijns Naams **wille** smaadheid te lijden, Hand, V : 41. Ze zullen roemen in de verdrukkinge, **Rom. V : 2**. Ik zal ze tot helden maken, **zoo**-dat niemand meer zeggen zal ik ben zwak; ik zal ze zou tot victorie brengen, dat ze zullen zeggen, wij zijn meer dan overwinnaars, **Rom. VIII : 37**. Met hunne duizenden zullen ze zeggen, dit is onze eenige troost in leven, en in sterven, dat wij niet ons zelfs, **maar onzes Heeren** Jezus Christus eigen zijn.

4. Ik zal ze tot staat brengen, **zoo** dat al hebben zij **geene** regeeringe, Ik zal **zoo** voor hen zorgen en ze regeeren, dat **politieken** en militairen zullen beginnen te zeggen, zijn die niet al Christens geworden, en dat zal Ik **zoo** zijn gang laten gaan tot op het oordeel toe, Ik zal de gekrookte rietjes niet breken.

De zwakken mochten zeggen, Heere wat zullen wij doen, als Gij zult gaan sterven en weggaan van ons? Hoort mijne kinderen, zei de Heere, Ik zal niet weggaan of sterven, of **Ik** zal u openlijk doen zien dat Ik onschuldig lijde, en Ik zal u doen zien dat gij geen **gekrookt** riet meer wezen zult; wat meent ge, moest hel

hun niet tot een stut zijn, als Hij zou gaan sterven, dat de richter water eischte, en **waschte** zijne handen voor het gansche volk, en zei: Ik ben onschuldig van 't bloed **dezes** rechtvaardigen! **Matth. XXVII : 24.** Moest het hun tot **geene** sterkte zijn, dat de Koning **Herodes** naar Pilatus toezond, en zei, ik vinde ook **geene** schuld in Hem? **Luc. XXIII: 15.** Wat moest dat tot sterkte zijn van des **Heeren** lieve Discipelen, die Hem **zoo** aanhingen, als de executie gedaan was dat daar zulke dingen geschieden, die niemand als God kon doen, zoodat de menschen trommelden op hun harte, en over zulks een hoofdman, die daarbij stond met tranen in zijne oogen schreeuwde, waarlijk deze was **Gods Zone**, **Matth. XXVII : 54.** Scheidt Hij van Zijne kinderen wel voor dat Hij ze gerust gesteld **hadde**? Als Hij in 't graf gelegen **hadde**, kwam Hij weer bij hen en zei, tast Mij, voelt Mij, ziet Ik ben het zelve, gij zijt niet bedrogen aan Mij, **Luc. XXIV : 39.** Hoe verkeerde Hij veertig dagen met hen? Hij gaat niet weg, of Hij zegt hun al die dingen van zijn Koninkrijke, en als Hij het hun al gezegd **hadde, zoo** gaat Hij met hen uit wandelen, den laatsten dag, en als Hij het hun al gezegd **hadde** dat Hij hun te zeggen **hadde, zoo steilt** Hij uit hun midden weg naar den hemel, daar zij het zagen, en eer Hij weg ging, zegt Hij, blijft' bij malkanderen en gij zult in 't korte wat anders zien, gaat naar de stad en wacht op de belofte des Vaders, Hand. I en II daar zult ge het vinden, en daar raakt het al op de been. Ik zal u tot victorie brengen, zei de Heere, eer en **schei** Ik niet van u. Nu, dat zal **Ik** ook doen **zoo** lang als er gekrookte rieten zijn, die daarna bekeerd worden. Hoe zullen die uitkomen? Ik zal ze **zoo** wel tot overwinninge brengen als de andere; dat die zouden denken, nu moet de Gog en Magog nog komen en diergelijke, wie zal bestaan voor dien draak? Dat roode beest, den duivel, zal Ik in de helle werpen, **zoo** dat elk het zal staan aanzien en zeggen, het heil is des **Heeren**, **Ps. III: 9.** Dat is het gewichtig stuk, .dat ik te zeggen **hadde**, is het **zoo** niet vast? Waarom zit gij hier, en prediken wij hier tegenwoordig? Wij hebben er niet anders toe te zeggen, dat is bewijs genoeg, dat wij dit prediken en gij het hoort, dat de Heere zijn stuk zal staande houden. Houdt dan moed, zegt de Heere; heb Ik het werk van Mijne handen tot hiertoe niet laten varen, Ik zal het in eeuwigheid niet doen; twijfelt dan uw leven niet.

Wij moeten iets tot slot zeggen. Wat? Dat de goede zake **Christi** en **Zijns** volks, al heeft ze nog **zoo** veel tegenstand, en **al** is uwe genade klein, en uwe **hulpe** geen **noemens** waard, gij zult het evenwel winnen. Waarom?

1. Gij hebt een Almachtigen Heere Jezus tot uwe hulpe; 't is de sterke God; als het aan de kracht komt, Hij is sterk. Hij is God boven al; als gij Hem aan uwe zijde hebt, Hij is meer als allen die tegen u zijn; 't is de God die hemel en aarde geschapen heeft.

2. Gij hebt anders niet te doen als met vervloekten en verdoemden, die duizendmaal een sprong gedaan hebben, maar ze hebben altijd verloren. Is Mordechai van 't zaad der Joden, zeiden ze, dan zullen we voor hem niet bestaan.

't Is opmerkelijk, Jos. X : 24, 25, daar zette Josua de voeten op de halzen van vijf Koningen, en hij zei, **zoo** zal de Heere al uw vijanden doen. En Num. XIV : 9 **zeide** hij, ons brood zijn zij, hij wou zeggen, we kunnen ze **zoo** gemakkelijk verteren als brood.

3. Wel, de Koning Jezus is geen Koning voor duizend jaar, maar voor eeuwig, Zijn rijk is een eeuwig rijk, Luc. I : 33.

4. In Zijne komst in de wereld heeft Hij ons verzekerd, dat Hij 't rijke des duivels in ons verbreken zal, **zoo** wij de Zijnen zijn, 1 Joh. III : 8. En in Zijne opstanding heeft Hij al Zijne kinderen verzekerd dat Hij ze tot triumphe zal brengen: Ik leve, zegt Hij, en gij zult leven, Joh, XIV : 19. Zoodat ze tegen den Almachtige moeten werken. Gij kunt 't haast zien aan wiens zijde de nederlage is. 't Is anders niet alsof ge de baren van de zee tegen een rots ziet aankomen, ze moeten er al op breken, en of ge het kaf tegen den storm ziet aankomen, het moet verstuiven ; en droge stoppels tegen een vuurgloed, ze moeten verteren. Gij zult misschien in uw hart zeggen, hoe komt het **zoo**? Het schijnt evenwel dat aan de zijde van de vijanden in den Palts en in Frankrijk de overwinning is? Gij moet wel opmerken, dat **Gods** kinderen hunne overwinning meest ligt in lijden en verdragen. 't Is ook in **één** dag niet te doen; Christus overwon meer toen Hij daar als een lam stond om geslacht te worden, als een lam dat stemmeloos is; die duifjes, door hun verdraagzaamheid overwinnen ze arenden, en die lammetjes, door hun lijden overwinnen ze leeuwen ; ze schijnen eerst als de nederlaag te hebben, opdat hun overwinning **zooveel** te **groot**er zou wezen, Rigt. II. De stammen **Israëls** hadden tweemaal de nederlaag tegen Benjamin, en daarom overwonnen ze hen geheel. En in allen **gevalle**, in den Palts en in Frankrijk en is de geheele zake van Christus niet; al is het daar wat onder, dat zuurdeeg moet evenwel dat geheele deeg doorzuren, alle volkeren moeten er voor bukken, willig of onwillig moeten ze zeggen, ik wou dat de Heere mij en allen overwon; ik wenschte, dat de Heere het aan ons **zegene** tot Zijne eere om Zijns Zoons wille, Amen,

ZESDE PREDIKATIE

OVER MATTH. XII: 20, 21.

Het gekrookte riet en zal Hij niet verbreken, ende het rookende lemmet en zal Hij niet uitblusschen, totdat Hij het oordeel zal uitgebracht hebben tot overwinninge. Ende in Zijnen Naam zullen de Heidenen hopen.

WIJ lezen Jes. LXIII: 3 dat de Heere toont, toen Hij de pers alleen trad, dat er niemand van de volkeren met Hem was. De Zaligmaker vertoont Zich daar in het waarnemen van Zijn Middelaarsambt, daar toont Hij dat Hij den bitteren kelk zou moeten drinken, en als dat kwam dat er dan wat om zou gaan. Als Hij nu daar toe in de wereld kwam en dat Hij begon onder 't volk te prediken, had hij wel veel geloof? Neen, niemand had daar zin in, noch Jood, noch Heiden. In plaats dat de Joden zouden gezegd hebben, wel, welkom Zone Gods, welkom Zone Abrahams en Zone Davids; in plaats dat ze zouden geschreeuwd hebben, Juicht gij dochter Sions, ziet uw Koning is u gekomen, rechtvaardig en zachtmoedig, en Hij is een Heiland, Zach. IX : 9. In plaats van dat, ze scholden, ze tierden, ze raasden; Hij was tot een **naspraak** van velen, Zijn woord en daden verwierpen ze, Hem noch Zijne leere namen ze aan, en ze rustten niet voordat ze door de handen van de onrechtvaardigen Hem hadden omgebracht en gedood, en toen zeiden ze nog spitswijze, als Hij zei dat Hij Zijne zaak zou doen doorgaan, waar wil Hij naar toegaan? Wil Hij naar de Heidenen en naar de Grieken gaan? Joh. VII: 35. Wel hij zal vinden dat die al zulke vijanden van Zijne leere en zake zijn als wij; die zoeken wijsheid, maar bij Hem is er geen. Daar zal Hij ze als wilde beesten vinden met zulke valsche gronden, Hij zal vinden onder de Grieken, dat ze zullen zeggen, wat een geklap en **gesnap** is dat? Hand. XVII : 8: 't zal hun een dwaasheid wezen, 1 Cor. 1: 18.

Die leere is ondragelijk zullen ze zeggen, ze is recht tegen de gronden van onzen staat en religie. Zal hij tot de Turken gaan, daar heeft de duivel een **grooten** troon, daar zullen ze tegen die leere ongehoorde wreedheden aanrichten. 't Mag wezen **zoo** het wil, **zoo** Hij bij Zijn volk geen ingang vindt, dan zal Hij 't bij de vreemden vinden, Hij zal evenwel het oordeel uitbrengen tot **overwinninge**. Als de **Heere zou opgezameld** hebben die de bewaarden in Israëel waren uit de Joden, en de overigen Hem zouden verwerpen, dan **zou** God Hem ook geven tot een licht der Heidenen, Jes,

XLIX:6. De gevangenen zullen den machtigen ontnomen worden, vers 25. Daar zal God dan **zoo** werken, dat het Woord der genade er ingang krijgt, en dan zal die religie daar ingang vinden, maar onder Mijn volk niet, zegt de Heere, en laten ze nog **zoo** razen, 't zal evenwel ondervonden worden, openlijk, dat de Heidenen in Mijne name zullen hopen,

Wij hebben een wonderlijk stuk te bezien, gij moogt u er wel wat toe inspannen en zetten. Als God de Joden verwierp, **zoo** beschikte Zijn arm Hem heil, Hij stelde ze buiten staat om iets tegen zijne zaak uit te richten. Sedert is er geen een in eenig bewind of regeeringe gebleven in de **kerk** of politie in geheel de wereld. Als Zijn arm Hem **zoo** heil beschikt **hadde**, daar komt Hij in de woestijne; daar waren het onbeschaafde *en* onhandelbare menschen, daar Wierden hier en daar menschen in 't hart getroffen; nu konden ze het niet beletten, dat die menschen tot den Heere Jezus kwamen; elk begon te zeggen, ik hebbe geen anderen troost in leven of in sterven, als dat ik met lijf en ziele den **Heeren Jezu** eigen ben; elk beleed Hem met den mond en sommigen geloofden ook met het harte, Rom. X : 10. Hoe deed God dat? Gij moogt **zoo** boos wezen, zei God, tegen **Mijne** leere en Koninkrijke, **Joden**, en al hebt ge nog **zoo** veel macht, Ik zal die **leere** en dat Koninkrijke **zoo** verre van u af brengen, dat gij geen macht of moed zult hebben om er naar toe te gaan; en dus volbracht de Heere 't geen Hij beloofd had, Jes. **XLIII**: 6, Ik zal zeggen tot het Noorden, geeft, en tot het Zuiden, en houdt niet **terugge**; brengt Mijne zonen van verre, **ende** Mijne dochters van het einde der aarde. Dan zal Ik daarstellen, zei God, dat er rondom zulke plaatsen zijn klippen, dalen, steenrotsen, sneeuwbergen; en Ik zal beschikken dat Mijn volk zich in die rotsen houden zullen, en die zullen ontoegankelijk wezen, zoodat alle macht, die tegen hen aankomt, zal gebroken worden. Daar zal Zijn duifje wezen in de kloven der steenrotsen, Hoogl. **II**: 14. Daar heeft ze **zoo** geweest sedert Christus tijd in de Alpische gebergten, en ze is er tot nog toe, Zal Ik Mijne zake nu wel laten steken? neen, maar Ik zal de grootste potentaten in de regeeringe **zoo** bewerken, dat, al was het een Pilatus, hij zal openlijk moeten zeggen, Ik en vinde **geene** schuld in dezen mensche, **Luc. XXIII**: 4, en zijn wijf moest zeggen, hebt toch niet te doen met dien rechtvaardige, **Matth. XXVII**: 14. Ik kan **zoo** in hen werken, dat ze zeggen, houdt uwe handen af van die menschen, want ze zijn onschuldig. Ik kan **zoo** werken, dat een Felix staat en beeft voor een gevangen man, en een Agrippa zegt, gij beweegt mij bijna, Hand. **XXIV**: 25 en

XXXVI:28. Denkt nu eens, kan Ik zulke personagiën in 't harte grijpen, kan ik dan nu Mijne geheele zaak niet doen triumpheeren, en maken dat ze het niet verliest ? Ge moogt nu zoo gering in uwe oogen zijn ais ge wilt, ge moogt nog zulk gekrookt rietje wezen, Ik zal U tot overwinninge brengen, Ik zal voor Mijn leere zorgen ; in onbekende plaatsen zal Ik Mijn Woord brengen, bij een volk, dat tusschen de wateren woont, en die zullen kenners van de zee wezen, en die zullen Mijn Woord zoo verre brengen als Ik het hun gebiede ; zoodat er de Joodsche natie noch geene vijanden bij zullen kunnen komen, om het te hinderen, en die menschen zullen blijde zijn dat ze het hebben. Al was er nu niemand met Mij, zegt de Heere, tot dat werk, zoo zal Mijn arm Mij heil beschikken.

Het 20ste vers hebben wij u in eene reis vier of vijf getoond. Laatst zagen we, totdat Hij het oordeel zal uitgebracht hebben tot overwinninge. Nu moeten wij het effect zien. En in Zijnen name zullen de Heidenen hopen. Om dit wel te begrijpen, zoo moeten we zien

1. Eerst, waaruit deze tekst genomen is, en 't accoord met dat versje of van die woorden met onzen tekst.

11. Den inhoud van ons tekstvers.

III. Hoe dat het waarachtig is, of de vervulling er van,

1. Deze woorden zijn genomen uit Jes. XLII:4, daar staat, Hij en zal niet verdonkerd noch verbroken worden, totdat Hij het recht up aarde zal hebben besteld, en dan volgen die woorden, daar onze tekst uit genomen is, de eilanden zullen naar Zijne leere wachten ; hier is 't: in Zijnen naam zullen de Heidenen hopen. Dat is niet te ontkennen, dat hier eenig verschil is; Jesaja zegt anders, en de Heere zegt hier anders, hoe komt dat zoo ? De Geest van God bindt zich niet aan woorden, maar aan zaken ; Gods Geest gebruikt niet altijd dezelfde woorden, om dezelfde zaak uit te drukken, maar 't zijn evenwel zulke woorden, dat de zake hetzelfde is, zoodat ge geen twijfel moet hebben of Jesaja en de Heere zeggen een en 't zelfde, maar met andere woorden; Jesaja zegt, de Eilanden, Christus zegt de Heidenen, en wat is dat anders; waar wonen de Heidenen ? was 't aan 't vaste land? was het niet overal aan de zee tot hier toe? Maar de Joden die woonden in 't vaste land. Eilanden dan of Heidenen, dat is een en 't zelfde. Behalve dat, Jesaja spreekt van de leere van Christus, en de Zaligmaker spreekt van den name van Christus.

Maar wordt de Godsdienst niet overal de Name Gods genoemd? Gen. V: 26; van toen af begon men den Naam des Heeren aan

te roepen ; **Micha IV: 5**, vele volken zouden wandelen in den name hunnes **Gods**, maar wij zullen wandelen in den Name des **Heeren onzes Gods**. En **Matth. XXVIII: 19**, Gaat henen, onderwijst alle de volkeren, dezelve doopende in den Name **Gods**. Eindelijk, **Jesaja** zegt, de eilanden zullen naar **Zijne leere** wachten; **Christus** zegt, in **Zijnen Name** zullen de Heidenen hopen. Maar wat is wachten anders als hopen ? **Rom. VIII: 24, 25**, De hope nu die gezien wordt en is geen hope, maar die niet gezien wordt, daarom verwachten wij het met lijdzaamheid.

II. Derhalve het disaccoord en 't accoord gezien hebbende, **zoo** kunnen wij **gemakkelijk** tot ons stuk gaan, Daar hebt ge dan allereerst den naam Eilanden, Heidenen. Waarom worden die Eilanden noch die Heidenen niet genoend? Waarom zei de **Heere** niet wat Heidenen Hij in 't oog **hadde** ?

1. Eerst, dat was **Gods** Geest naar den Propheten stijl **zoo** gewoon, en is bij Hem **zoo** gebruikelijk. **Jes. XLI: 5**, De eilanden zagen 't, ende zij vreesden, de einden der aarden beefden; zij naderden zich, ende kwamen toe. Daar hebt ge die Eilanden en die Heidenen.

2. De Heidenen worden Eilanden genoemd, omdat in de eilanden de Kerke **Gods** langer zou blijven als in de vaste plaatsen, in Azië en in al die vaste plaatsen heeft de Kerke **zoo** lang niet geweest als in de Eilanden. Waar is de Kerk in Azië en al die plaatsen? Ze zijn verwoest, Aan de Zee en Eilanden heeft ze duurzamer geweest. Wij in deze Eilanden hebben ze tegenwoordig nog.

3. God noemt ze eilanden, om te **toon**en de wonderlijkheid van dat werk; als het volk het in de vaste plaatsen **al** te bang heeft, zegt God, dan zal Ik beschikken dat ze ergens in de zee een schuilplaats zullen vinden; in die Eilanden, die woest en onbekend zijn, daar zal Ik ze dan brengen, en daar zal ook van gezegd worden, **zowel** als van Sion, die en die is daarin geboren, **Ps. LXXXVII: 5**.

4. Om te **toon**en de veiligheid der Kerke. o! Zij zitten daar **zoo** stil en **zoo** gerust, die woning **Godes**; ze dienen Hem daar al veel **geruster** als in de vaste landen; de vijanden met hun wapenen zullen daar niet tegen aankomen. o! Zegt God, Ik zal ze in de Eilanden zeker doen wonen.

5. Het en zal geen één Eiland wezen, maar ze zullen als gezaaid wezen, en met hen allen zullen ze ééne kerk uitmaken; al die **leden** zamen met **Gods Zoon vereenigd** zullen één lichaam maken, **zoovele** leden als er zijn, zullen zeggen, Jezus is onze Heiland, onze Koning.

Nu, al noemt God ze niet en al zegt Hij niet welke volken, Joden, daar hebt gij niet mede te doen, ge zult het voor uwe **oogen** zien, als God **u** over de wereld verstrooien zal. Dan zal Hij ook u brengen in die Eilanden, en gij zult het zien dat de Heidenen in Zijn Name zullen hopen, en gij zult blijde zijn dat ge onder de Christenen wonen **moogt**. Waarom? Daar hebt ge nog de grootste schuilinge, onder de Christenen, ze zeggen nog, het zijn evenwel vrienden om der vaderen wille; ze zeggen daar is evenwel nog een zaad Gods onder, een overblijfseltje naar de verkiezing der genade, Rom. XI: 5. Ja ze hebben altijd nog een openlijk gebed voor hen, dat geheel Israël mocht zalig worden, vers 26. Ik zal het **u** doen zien, zegt God, en gij zult blijde wezen dat gij onder die menschen verkeerren moogt, die zulke zucht en liefde voor u hebben, en zeggen, 't is evenwel een volk daar God nog een zaadje onder heeft. De Heere zegt, geen één Eiland, maar Eilanden, daarom, werkt Hij in 't eene niet, wel dan zal Hij 't andere nemen.

Waarom wordt nu die leere des Evangeliums den Naam van Christus genoemd? Omdat in dat Evangelium de leere der genade, de Naam van Christus ontdekt wordt. Hoe? Die Naam wordt daarin ontdekt. 1. Ais **God**. 2. Ais Mensch. 3. Als Middelaar. 4. Als de verhoogde Heere. 5. In al Zijn werk dat Hij in de kerk doet.

1. Eerst, hoe wordt Zijn Naam als God ontdekt? Is het niet door die leere? Zegt die niet, Hij is God boven al te prijzen in der eeuwigheid? Rom. IX: 5. Is het niet van God dat er staat, Ik ben genadig, barmhartig, groot van **goedertierenheid**, Exod. XXXIV:6. En is God dat niet in Christus ?

2. Dien naam als Mensch ziet gij ontdekt in die leere. Wordt Hij er niet genaamd het zaad Abrahams, het zaad der vrouwe, Gen. III: 15. Hadden wij het wel ooit geweten als uit de leere van Christus? Was het ooit iemand onder de Joden onbekend, 't was doordat ze die **leer** verwierpen.

3. Wordt Zijn naam als Middelaar ontdekt in 't Oude Testament in de Borgtocht, en in 't Nieuwe Testament in de **vervulling**. Hij wordt er ontdekt als de Middelaar, de Borge, de Losser, de Heiland, de Sterke Toren, als die lijdt, gehoorzaamt, voldoet.

4. Die leere ontdekt Zijn naam als verhoogde Heiland. Vader, zegt Hij, Ik heb **zoo** lange gewrocht onder de uitverkorene Joden als er een Jood onder was, in Mijn tijd en in der Apostelen tijd; geef Mij nu de vrijheid dat ik ook eische de einden der aarde tot Mijne bezittinge, Ps. 11: 8. Ik eische, die ook Mijn loon zijn.

5. Die leere ontdekt dat Christus ook de Zender van den Geest is, dat Hij de Voorbidder Zijnes volks is, dat Hij de Koning, de Beschermer van de kerke is, dat Hij de Richter wezen zal over zijne vrienden en vijanden, want Hij zat de Richter Zijnes volks wezen en Zijnes volks wederpartije, 2 Cor. V : 10, 11. Zoo wordt de Name Gods in Christus verheerlijkt. Joh. XII: 28 zei God, Gij hebt Mij verheerlijkt, en Ik heb U verheerlijkt, en Ik zal U nog meer verheerlijken. Daar hebt gij nu dien Naam van Christus in die leere ontdekt.

III. Nu zegt de Geest, de Heidenen zullen in Zijnen name hopen. God heeft dien naam te voren maar aan de geloovige vaders bekend gemaakt, Hij heeft dien naam aan Abraham bekend gemaakt, en ze Izaäk doen zien, maar voor de Heidenen was ze verborgen. Wat voor voorbereidingen heeft God gemaakt, eer Hij dezen naam hun bekend maakte? Deze :

1. Eerst, God maakte dat ze het onder de regeeringe en politie begonnen moede te worden, en in de kerk daar waren ook een deel beesten van menschen, en die spanden met de politieke aan, en die afgodische Priesters moesten die tyrannen in de politie opzitten; onder den dienst der afgoden konden ze **hunzelven** niet stillen, al hadden ze 'er bij duizenden; Hand. XVII daar zochten ze **nog een** onbekenden God.

2. Ze stonden zichtbaar onder den duivel; dat begon hun **wonderlijk** te vervelen, zoodat men het alle dagen kon zien. Daar hadden ze **heele benden met** tovenaars, die met den duivel omgingen ; een Simon de toovenaar, een Elimas; te Ephezen had men **geheele compagniën**, daar waren **heeren** die er geld mede wonnen, Hand. XVI:16. En daar was een overste van eene Synagoge, die **zeven fielten** van zonen had, die met den duivel omgingen, Hand. XIX: 14. Zoodat ze onder de afgoden en tyrannen en den duivel staan moesten. Dat wierd hun lastig.

3. Zij leefden onder zulke menschen die zeiden, wat is 't beste onder ons? Een weinig wijsheid en kunsten in de natuur. Ze hadden wat natuurkunde in de sterren en wat ambachtskunsten, en is dat al onze schat, zeiden ze? Daar hoorden ze anders niet spreken als van een deel kunsten, wetenschappen, welsprekendheid; dat begon hun te vervelen, en God begon uitermate levendig in hen te maken het kennelijke **Gods**; die wet die in hunne harten ingeschreven was, die wet wierd uitermate levendig. Daar begonnen ze te beven voor het oordeel, voor de helle, en ze dachten hoe schrikkelijk het wezen zou als ze gingen sterven; daar begonnen ze te zeggen, hoe staat het van binnen? **Heere**, zeiden

ze, wij zijn zoo gejaagd, onze gedachten beschuldigen ons zoo. Dat was zoo onder groot en klein, tot een Felix toe; hij staat daar en siddert voor een gevangen man, bleek vanwege zijne consciëntie, Hand. XXIV : 25. Hunne consciëntie beroerde en benauwde hen zoo verschrikkelijk, ze konden zoo niet leven, en daar was geen een mensch, die eenige verkwikkinge voor hen had. Wat voorbereidingen waren er nog?

4. Deze: God openbaarde Zijnen toorn van den hemel, Rom. 1 : 18. Daar kwam de pest, het stierf er schier al uit; de vijanden kwamen met branden, en zoo Wierden ze al verteerd; zoo wierd de toorn Gods openbaar tegen hen. Daar kwam de wet die zei, ik hebbe wat tegen u, die zulke dingen doen, die zijn des doods waardig, Rom. 1: 32.

5. Zagen ze de Joden, die handelden zoo erg als zij.

6. Hun goddeloos Sodomietisch leven, dat ais duivelsch was, begon hen te vervelen, hun dronken drinken, hun onkuisch leven begon hen zoo te vervelen dat ze het uitspogen, ze begonnen er over te mijmeren.

Dat zijn zoo de preparatiën, die God de Heere maakte; daarop nu komt God en die doet ze een geruchte hooren, dat er een derde slag van menschen is. Daar moet gij nu niet over verwonderd zijn, hoe God dat gedaan heeft; de Amoriëten hadden gehoord wat God aan de Schelfzee gedaan had, en al die volken; en wat zei de hoer Rachab? wij hebben geene kracht om tegen Israël te bestaan, daar God zulke wonderen voor gedaan heeft. De Philistijnen zeiden, wie zal voor die goden bestaan, die in Egypte zoo huisgehouden hebben? Salomo's wijsheid wierd gehoord tot verre in 't Zuiden, Nu hier, zeiden ze, is een derde slag van volk, en dat heet Christenen. Hand. II, daar kwamen er van alle volken dergenen, die onder den hemel waren, en ze zien dat wonder dat daar geschiedde. Daar gaan ze mede naar huis, en dat houdt God zoo levendig in hun harte, dat er een volk was, dat Christens was, hun leere was eenvoudig, krachtig en aange-naam, hun leven was consciëntieus en godvruchtig, hun troost was uitnemend, ze waren zoo uitermate blij en gesterkt, ze kleefden God aan, ze hielden het met hun Heere Jezus, dat vertelden ze aan de hunnen als ze t'huis kwamen, en daar begon God te werken. Ach! zeiden de t'huisgeblevenen, dat wij zulke menschen ook eens zagen, kwamen zulke menschen en zulke dienstknechten bij ons ook eens! Zou God ons het geluk wel geven dat wij ze zelf ook eens zien, gelijk gij het ons zegt? Wij zijn het hier zoo moede, onder den duivel en de afgodendienst. Dat het zoo ge-

weest is, dat toont ons God. Hand, XVI : 9 daar staat daar een Macedonisch man, die riep: komt over en helpt ons. Ze hadden er zulk verlangen naar. Ach Heere, zeiden ze, zou er van Uwentwege wel iemand tot ons komen ? En God beschikt het, hun verlangen wordt voldaan ; het volk van God en de dienaren Gods konden het onder de Joden niet langer houden, ze worden verstrooid, daar loopen ze over de zee, en zoo wordt hun begeerte voldaan; de anderen zeiden: daar is nu die en die, die wij hebben hooren prediken, daar schiet de heele stad te zamen.

Daar grijpen ze de slippe van een Joodschen man aan, en zeggen : **we** hebben gehoord, dat God onder **ulieden** is, Zach. VIII : 23. Is er nog een woord van vertroosting, zeggen ze, **zoo** spreekt Hand. XIII : 15. 't Was er dan om heel **Samaria** te doen, en weer op een anderen tijd, 't was om heel Athene te doen, geheel de stad liep tezamen. Wat hebt ge daar voor een leer, zeiden ze? wij wachten er naar als naar een dauw. Daar propte de vergadering tot in de vensters. Daar is 't of het nacht of dag is, het en verveelt ons niet, De aanzienlijken en de geringen, ze kwamen al, en daar deed God zulke merkelijke teekenen, wonderen en ongewone krachten, is er een zieke met de koorts, ze maken ze gezond; zijn er met **roode** loop, ze genezen ze; is er een **opgegeve**-ne, een kreupel geborene, die springt als een hert. Daar stonden ze verbaasd, en zeiden, wat grootheden zijn dat! Is er iemand met de roode loop en andere kwalen, ze zijn in een **oogenblik** genezen ! Die man, zeiden ze, hij spreekt, hij bidt eens tot God, en ze zijn meteen genezen! Daar kwamen ze openlijk bij malkander, en daar komt de Heere en die opent hun harte, terwijl ze daar stonden; door de pijlen van Zijn Woord schiet ze God **omverre**, en zij vallen **daar voor** Zijne voeten neer; daar liggen ze, en ze zeggen, nu kunnen wij niet meer bestaan, nu zijn we overtuigd, hoe zal het nu gaan? Zullen wij in den overvloed van onze zonden gaan smoren? Zal God nu niet zeggen, gij vervloekte, Ik zal u uit Mijnen mond spuwen ? Och neen ! Wel wat dan ? wel hoopt nu in den Naam van Mijn Zoon, die u in die **leere** bekend gemaakt wordt. Zoudt ge bij malkanderen nu gaan zeggen : wij geven het op, en als **dispera**at bij malkanderen zitten, en uwe hand aan uw leven gaan slaan, nu dat Ik u aan uzelf ontdekke!

Houdt op, **neen** dat mag niet zijn. Wat dan Heere? Ach! Ik zal de tijden van uwe onwetendheid in u overzien; het werk zal wel in u blijven; **Ik** zal u pardon geven; Ik zal u vrede geven ; Ik zal u tot ruste brengen; Ik zal u verkwikken; als gij gaat **sterven** zult gij bij Mij komen; Ik zal u aan Mijne rechterhand

zetten, en Ik zal uw God en Deel wezen in eeuwigheid. Van mij, Heere, mochten ze zeggen, hoe kunt Ge dat doen? Ik zal 't in Mijn Naam doen, in Mijn Zoon doen, dien Heere Jezus Christus, dien **Ik** u laat prediken. Is dat voor ons Heere, zeiden ze? Wel wat balsem is dat voor onze wonden! ons harte wordt los, daar vinden we een Middelaar voor verlegenen, een Middelaar die de Losser is, de God **onzes** heils, die volkomen zalig maakt, wel Uw Naam is als een uitgestorte balsem; dat wij Hem kennen als God boven al, als Mensch en het Zaad Abrahams, als den Koning, als den Richter; Heere zeiden ze, Gij verbindt ons in onze smarte en Gij verkwikt ons. Nu **daarmede** moet goud, zilver en al weg. We moeten, zeiden ze, een ander fundament hebben, namelijk Christus, niemand dan Christus, Hij is 't eenig fundament **onzer** zaligheid; alle andere fondamenten zijn gebrokene bakken; de duivel moet voort, de afgoden moeten weg, en moeten we dan nog onder de regeering van tirannen blijven? We zullen ze zoeken te gehoorzamen om der consciëntie wille, en we zullen dan in Zijnen Name hopen. Heere zeiden ze, mag ik dan mijn vertrouwen op U stellen in al dat mij ontmoet? Och ja, zei de Heere, geeft geheel uw **ziels-** en lichaamsstaat maar in Mijne hand, Ik zal u terecht helpen, Ik zal bij' God voor u intercedeeren, en Mijn Vader zal er in verheerlijkt worden dat Hij u om Mijnentwille tot zonen en dochteren aanneemt; vertrouwt ge het Mij toe? 'Och ja Heere, zeiden ze, op U verlaten wij ons. Wel volk, hoe vindt ge u nu? Ach Heere, wij vinden **zulken** ruimte, kalmte, troost in ons harte; we hebben ons leven zulke dingen niet gekend; ze moesten zeggen, nu vinden we rust in onze ziele, daar ze tevoren gejaagd was; we vinden een toegang tot den troon, God slaat ons niet af, wij mogen bidden; ja we zouden wel eens zingen tot eere van onzen Koning, we zouden wel huppelen van blijdschap, Phil. III:1. Wij verblijden ons in den Heere. We zouden wel roemen in de verdrukkinge, **Rom. V: 3.** Wij zouden ons gelukkig achten dat onze Koning ons eens op de proef stelde, of we wel getrouw zouden wezen, O! zeiden ze, dat mijn Koning mij de eere deed dat Hij mij in verzoeking en beproeving bracht! Wij roemen in de hope der heerlijkheid **Gods**, vers 2. Wel, wilt gij nu niet goddeloos gaan leven, zei de Heere. O neen ! Wat dan? O! wij willen in ons harte en in onze familie heilig wezen. O! de zaligmakende genade leert ons dat we rechtvaardig en godzalig zouden leven, Maar hoe staat het nu als gij sterven zult, zei de Heere? Is uw hope dan niet weg! O neen Heere, dan zullen we met hart en mond uitroepen dat we haast bij den Heere zullen wezen ; dan

zal 't zijn op Uwe zaligheid wacht ik Heere! Gen. XLIX:18. In leven en in sterven zijn wij Christus eigen, en wij zullen verlangen om bij den Heere te wezen, Phil. I:23. We hebben lang gezocht, bezwaard zijnde, om met onze woonstede die uit den hemel is, overkleed te worden, 2 Cor. V:2, 4. Ziet, als dat dan zoo is, zal dat dan niet tot overwinning wezen? Heeft Hij 't recht dan op aarde niet wel besteld? Is het zoo niet vervuld, dat wij hier zitten, ik dit predike en gij dit hoort? Is het er geen bewijs van in ons dat wij hier wonen in de Zee? God heeft hier een deel slijk opgeworpen en dat is bedijkt geworden, en 't is met duinen rondom bezet. Waartoe was het? omdat wij in den Name van Christus zouden hopen. Wat is hier de belijdenis, welk is uw eenige troost beide in leven en in sterven? Dat ik niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezu Christi eigen ben.

Iemand zal zeggen, zoo ik genade had, zou ik die hope ook hebben om te zeggen, zoo spreekt des Heeren mond, en zoo zal Hij het ook met Zijne hand vervullen; ach, had ik die hope! Maar 't is met mij niet wel, in plaats van te hopen, ik ben zoo mismoedig, zoo hopeloos. Misschien, als God belieft ons daarin te bewerken, zullen we daar nog eens over spreken. 't Is zoo droevig in mijne hope gesteld, zegt ligt iemand, dat ik schrik tegen mijn uiteinde, nu we denken dat we daar mogelijk nog eens over prediken zullen. Evenwel of ik en gij in dien Name hopen, daar zal 't op aankomen. Zijt ge een mensch die niet veel leest in die leere van Christus daar Zijn Naam in ontdekt wordt, nog niet en leeft naar de leere van Christus, en zegt ge, ik hope evenwel in Zijn Name; uwe hope deugt niet, gij hebt geen grond om te hopen; uwe hope moet volgens die leere wezen of ze deugt niet. Kunt ge zoo al uwe begeertens opvolgen en zoo fraai en gemakkelijk zijn, die leere leert wat anders; gij zijt evenals een schipper, die naar eene reize gaat, en hij weet dat het er schrikkelijk stormen zal, hij gaat zonder touw of anker, zoo gaat gij zonder goeden grond; en gij zegt, ik zal vrede hebben al is 't dat ik naar mijns harten goeddunken leve, en 't zal zulk een leugen wezen; wilt ge vrede hebben, en leeft ge niet naar die leere, 't zal mis wezen. Gij zult zeggen, mag ik wel hopen dat het met mij wel zal gaan? Met een woord zal ik u antwoorden, en daarmede zullen wij dit sluiten.

1. Eerst, daar mag niemand hopen als dien het belast wordt van God, tot dewelke dat Hij Jezus zond; tot wien wierd Hij gezonden? Tot arme, verlorene Heidenen, en die zeiden, wij zijn opgegeven bij onszelven, wij zijn doodarm. Ach Heere! zeiden

ze, ik en kan voor U niét bestaan. Daar zegt de Heere in die leere tegen, wat buigt gij u neder, hoopt op God, Ps. XLII: 12, Komt, belasten, Ik zal u ruste geven, Matth. XI: 28. Komt, treurigen, Ik zie uwe treurigheid, Ik zal u vertroosting wedergeven, Jes. LXII :18. Ik zal uwe argumentjes, daar gij u **zoo** mede bindt als bandetjes, wegnemen, hoopt op Mijnen Name, ik worde tot u gezonden.

2. Nu ziele, zegt de Heere, als gij op Mij niet hopen wilt, hebt ge dan wel iets beters? Ach neen, Heere! zegt ze, Wilt ge dan wel op iets **anders** uw vertrouwen zetten, ziele? Och neen Heere, zegt ze, ik heb niemand, noch iets dan U, om er op te hopen; **geenen** staat, afkomst, goed, deugden. 't Is **zoo** zoet dat Luther zei, **al** kon ik heel de wet der 10 geboden houden, ik zou zeggen dat ik nog maar een onnutte dienstknecht was, ik **zou** er mijn vertrouwen niet op stellen. Gaat ge met alle verlegenheid naar Jezus, en zegt ge, al hadt ge nog **zooveel** deugden, ach Vader! ik en wijze U niet op mijne tranen, op mijn bidden, op mijne weeke gestalten of deugden, maar alleen op Jezus, dien eenigen naam door welken ik moet behouden worden.

3. Uwe hope zal geestelijk leven en werkzaamheid **toon**: 't zal eene levende hope **wezen**; ze zal allengskens groeien, al heeft ze hare **stooten**, zwakheden en ziekten; ze is wel als een **gekrookt** rietje, maar daarna is ze ook wel als een ceder op den Libanon; den **eenen** dag is ze beter en werkzamer als den anderen dag; die die hope op Hem heeft, die reinigt **hemzelve van alle besmettingen des vleesches en des geestes**, 1 Joh. III : 3 en 2 Cor. VII : 1.

4. Ze zouden hun onzeker deel, hun aanblikje niet willen geven voor al de schatten van de wereld; die zouden hun **zoo** niet kunnen verkwikken als dat kleine aanblikje van hope. Wat zegt uw harte? jawel, **zulken** wil Jezus hebben, Zegt een ander, ik kies de schatten van de wereld liever als **zoo** een aanblikje van hope; wel waarom weegt gij uw geld uit voor 't gene dat geen brood en is? Jes. LV : 2.

Ziet, dat is nu in Zijnen Name te hopen. Bezit gij zulk een geluk; dankt **Gods** Naam, maakt ze groot; gij moet het nu doen, **zoudt** ge het eeuwig gaan doen. Nu, ik wensch dat God elk **onzer** daartoe **believe** te verwaardigen om Zijns Zoons wille, Amen!

ZEVENDE PREDIKATIE

OVER MATTH. XII : 20, 21,

Waarin eenige gevallen omtrent het **loopen**, in de vorige Predikatie overgebleven en bestaande in zes vragen, verhandeld, en dan nog drie zwarigheden opgelost worden,

WIJ lezen 1 Cor. XIII: 13, **Ende** nu blijft geloove, hope **ende** liefde, deze drie, doch de meeste van deze is de liefde. Daar meldt de Apostel van drie groote genadens in een kind **Gods**, aan welke niemand gebrek hebben mag. Een kind **Gods** kan alles hebben en missen behalve dat. Mist hij 't geloof, 't is onmogelijk zonder dat **Gode** te behagen, Hebr. XI: 6. Mist hij de liefde, **zoo** is hij niets, 1 Cor. XIII: 2. Mist hij de hope, **zoo** mist hij zijn anker in alle stormen die op hem 'aankomen moeten, Hebr. VI : 19. Dat toont God overal 't geheele Woord door; geen een mag er gebrek aan hebben, wil hij gelukkig zijn. Zullen dat nu velen hebben? Neen 't. Niet alleen dat, dat niemand ze missen mag, **maar** 't zijn zulke rare genadens, ze worden bij **zoo** weinigen gevonden ; het is Levi's deel, 't is het deel der oprechten; gij zult maar weinige menschen tegenkomen, die het bezitten; en die het **toon**en te bezitten, een klein jonksken zou ze opschrijven ; ziet ge de kerk met menschen eens over, de **fami**liën, de gezelschappen, ze zijn er **zoo** weinig, 't zijn zulke rare menschen, 't is een klein kuddetje, Luc. XII: 32. 't Zijn zulke **genaden**, die iemand eene uitnemende kroone op het hoofd zetten. En die ze missen, al was het nog zulk een groot **men**sch in de wereld, 't maakt hem **zoo** ongelukkig; en die het bezitten, al was het nog zulk een geringe, het maakt hem **zoo** sierlijk, meer al bezat hij heel de wereld. Ahasveros en Nebucadnezar waren **zoo** aanzienlijk niet als een **Mordechaï** die in een zak ging en die genade bezat, Die drie **genaden**, ze maken een mensch **over**treffelijker als zijn naasten, Spreuk. XII: 26, ze maken die ze bezitten dat ze de schoonste onder de wijven van God genoemd worden, Hoogl. I:8. Die drie **genaden** zijn als een paarsnoer, die 't harte des Konings stelen: Gij hebt mij het **herte** genomen, mijne zuster, o bruid! gij hebt mij het **herte** genomen met eene van uwe **oogen**, met een keten van uwen hals, Hoogl. IV : 9. Het zijn zulke **genaden**, die in den hof van natuurlijke krachten niet en groeien, 't zijn zulke **genaden**, die een predikant in zijne **ge**-

meente niet en kan werken. Leest men ook druiven van doornen, of vijgen van distelen? zou een kwade boom goede vruchten kunnen voortbrengen? Matth. VII: 16, 18. Het zijn die drie deugden, die eene gave **Gods** zijn; 't is het vuur uit den hemel, 't is van den God der hope; ze vloeien van God af. 't Zijn evenwel **genaden**, die de eene meer zijn als de anderen; al zijn de paarden aan eene kroone alle schoon, de eene parel overtreft evenwel de andere. 't Geloof is de moeder van de hope, en de hope is een gevolg van 't geloof, maar de liefde die overtreft **geloove** en hope. Dat wordt ligt van velen **zoo** klaar niet begrepen; de liefde is evenwel meer als geloove en hope, waarom? omdat ze duurzamer is; de liefde heeft in God plaatse, maar geloove en hope zal te **niete** gedaan worden; de liefde maakt ons gelijkvormiger aan God als geloove en hope. 't Zijn die groote **genaden**, maar wat wordt er tegen gewoeld: wat moeite heeft iemand die 't geloove oefent? wat heeft de duivel pijlen die het verzoeken; daar komt altemets de verzoeker, en hij schudt en zift het geloove, Luc. XXII: 31, 32, Simon, Simon, ziet de satan heeft **u** zeer begeerd te ziften als de tarwe; maar Ik hebbe voor **u** gebeden, dat uw geloof niet op en houde. En wat heeft hij al wateren om die vurige vonken van liefde uit te blusschen? wat giet er de duivel al op in den loop van eens Christens leven? Hoogl. VIII: 7 daar had hij veel wateren, en Rom. VIII: 39 daar had hij hoogte, lengte, breedte, diepte, maar niets, zei de apostel, zal ons scheiden van de liefde **Gods**, die daar is in Christo Jezu onzen Heere. Wat doet hij al om de hope te doen vergaan? de duivel, die vol desperatie is; ziet niemand liever in de helle of op de aarde als die desperaat is, omdat die hem allermeeft gelijk zijn. **Zoo** hij nog eenig genoeg heeft in de helle, **zoo** is het daar onder die desperaten te verkeeten; en op de aarde zoekt hij die sprankels te brengen, en daar hij den mensche gebracht heeft tot desperate gedachten, woorden, daden, daar zult ge hem zeer nabij zien; die zeggen, mijne sterkte is vergaan van den Heere, **zulken** zullen **toon**en dat de duivel rondom haar gaat als een brieschende leeuw, 1 Petri V: 8. Hij houdt **zoo** veel van die taal, mijne hope is vergaan, 't is uit met mij. Geliefden, het zijn drie deugden, ze mogen nog **zoo** geslingerd worden, ze zullen evenwel blijven tot uw dood; daar **God** die drie deugden gezet heeft, ze zullen blijven totdat gij sterft; dan zullen uwe **oogen** nog op den Heere Jezus verstorven wezen, en gij zult zeggen: U moet ik hebben, en uwe hope zal blijven totdat gij sterft; zou ik mij durven geven in uwe hand, zult ge zeggen; mag ik het wachten dat Ge mij redden en helpen

zult? Uwe liefde zal blijven; ach! zult ge zeggen, ik verlange **zoo** om bij God te wezen.

Geliefden, ge weet dat we over deze twee verzen, die wij u uit Mattheus meer dan eens voorgelezen hebben, verscheidene malen met **u** gesproken hebben over het theoretische en dan over de praktikale oefeninge deszelfs; alleen zeiden we laatst, toen we het 21ste vers behandelden en spraken over die woorden, in uwen name zullen de Heidenen hopen, als we het al wel doorkeken hadden, daar zullen er misschien zijn, die zullen misschien zeggen: ik hebbe **zoo** veel tegenheden, 't is mij **zoo** zwaar te hopen, ik kan niet hopen, ik hebbe **geene** hope; we zeiden dat we dat misschien ook eens zouden beantwoorden, 't welk we dan heden zullen doen.

Daar hebt ge dan den name, den name des **Heeren**. De Persoon is de Middelaar, die had eene Leere, die is onder de Heidenen ook gekomen, Hij heeft die leere tot victorie gebracht, en de Joden buiten staat gesteld om die leere kwaad te kunnen doen, en de Heidenen heeft Hij zelfs in het hart gegrepen en ze naar Hem toegelokt.

Gij en ik kunnen zeggen: wij bewonen hier een eiland; **gij** kunt zeggen, dat gij de leere van Christus hebt, gij kunt zeggen, dat die leere van Christus tot victorie gebracht is, gij kunt zeggen, dat hier menschen wonen die in dien Name hopen, met een hope, welke hen niet beschaamt, **Rom. V: 5**. Ik geloove niet dat gij moeite hebt om te zeggen dat er **zulken** zijn, maar ge zult zeggen, 't is mij niet klaar of ik hope heb, ben ik in 't rantsoen **Christi** begrepen? heb ik deel in die hope? ik Heidentje, in dit eilandje, mag ik mij dat toeëigenen, mag ik daar rekening op maken, daar mijn zaken naar schikken en stellen? Ik durf dat niet doen, maar ik **achte** ze **zoo** gelukkig die **zoo** zijn; maar ik, och arme! ik ben **zoo** ongelukkig, ik **vind** in mij niet die vrede, die **kalmte**; ik vind ook niet dat ik die hopende gestalte heb gelijk ais een schipper, hij legt zijn anker daar neer in den grond, laat het nog **zoo** waaien, hij gaat liggen slapen; en ziet ge een soldaat met een helm op zijn hoofd, hij gaat gemoedigd naar den krijg; maar ik, arme ziele, mij ontbreekt dat, ik **vreeze** dat er niet één grondetje is, waarop ik mag hopen; de **Heere** Jezus moet de grond van de hope wezen, maar zou ik op Hem durven stervende en levende hopen? Ik **vreeze**, dat ik niet één grondetje heb om te hopen; mijn hart kan een gleep en een schrik geven als ik daarom denk, dat ik met ingebeeelde hope zou kunnen wegzinken en als mijn **oogen** bezwijken zullen, dat dan mijn hope zou wezen als de uitblazinge der ziele, **Job XI:20**. Ik weet er geen stellen aan. Komt, gordt u, we hebben u eenige vragen te doen, en antwoordt tusschen God en uw

gemoed; slaat uw gemoed niet op den mond, laat het recht uitspreken en eenvoudig ; we hebben u eenige wezenlijke vragen te doen,

1. Eerst, **zoo** vragen we u hoofd voor hoofd (ik vrage het aan mij en ook aan u), is een verzoende God in Christus, is de genade **Gods** in Christus, is het zuchten over uw verdorven hart, is het treuren over zondige- daden, is de liefde tot God, tot de heiligheid en een begeerte om uw eigene begeerlijkheid te **dooden**, en **zoo** door **Jezus** zalig gemaakt te worden uit vrije genade, uw dierbaarste goed? Is dat uw beste schat, is dat het allerwenschelijkste, het meeste en beste artikel in uwe gebeden? En als gij die artikelen leest en overdenkt, houdt gij u dan stil, of maken ze u arbeidzaam? Legt gij het daarop toe, het kost wat het kost, ik moet ze hebben, ik moet en ik wil dat hebben, daar ben ik op gezet, die zou alleen gelukkig in mijn **oogen** zijn die dat bezat, Heere! ik zou U eeuwig verheerlijken, indien Gij het mij liefde te geven. Ik zal het nog eens repeteeren: is de vertoeninge met God, de genade **Gods** in Christus, de **liefde** tot God en tot heiligheid, en 't zuchten over uwe verdorvenheden, en een begeerte om uwe eigene begeerlijkheid te **dooden**, en **zoo** uit vrije genade door Jezus zalig gemaakt te worden,' en **zoo** bij God te komen, uw hoogste goed? Zijn dat de artikelen in uw gebed? Kent ge en zoekt ge die dingen? Zijt ge daar niet vanaf te houden? Zegt ge, dat ééne ding heb ik begeerd en dat zal ik zoeken tot den einde toe? Ps. XXVII:4. Daar wil ik alles om dragen om dat te bekomen, al wat er in de wereld te dragen is ? Bezwijkt niet, het is een zeker **teeken**, dat gij in **den** Name van Christus hopende **zijt**, en uw hope zal u niet bedriegen in uw leven noch in uwen dood.

2. **Ik** doe nog **een** vrage : al wat **wereld** heet is dat klein bij u? Houdt ge het maar voor de wereld, ijdelheid, **kwellinge** des **geestes**? of is de wereld bij u geacht? is daarom uw voornaam werk om dat te bekomen, vrienden, gunste, **achtinge**, geld, goed, **staat**, ambten, vermaak, eere, goud, kunsten, verstand, ja zelfs, als ge in ongellegenheid zijt, zegt ge dan, ja patiënte, ik heb al gedaan wat ik gekund heb? Dat heet wereld. In de allerdonkerste is niets geacht als God en de Heere Jezus Christus; tot wien zouden wij henen gaan? Gij alleen hebt de woorden des eeuwigen levens, Joh. VI: 68. En de Heilige Geest, die het hun al bekend maakt wat God de Vader en de Heere Jezus voorheeft en toepast. Wat zegt gij? Leeft gij en sterft gij met die dingen. Maakt er staat **op** dat uw hope u niet beschamen zal.

3. Een derde vrage is deze: heeft God u ooit in '**t gezichte**

van Zijn vrijmacht gebracht, **zoodat** Hij zei, dat Ik u voorbij ging mensch, en **Ik** nam een ander, **zoudt** ge wel iets te zeggen hebben? En moest ge zeggen, o neen Heere! ik had niets te zeggen als dat Ge zijt een vrijmachtig Heere; ik zou zwijgen, hoewel, ik kan kwalijk zwijgen in mijn verderf; mocht het zijn dat ik in Uwe vrijmacht ook een vat der barmhartigheid was; vindt gij dat in uw harte? Ja daar komt bij, wat zoudt Gij op mij zien ! ik ben veel te gering, te vervloekt, te zondig; wat, zou de Koning op mij zien? ik durf mijzelf niet bezien Heere! ik heb het **zoo** schandelijk gemaakt, ik ben maar als een ontijdig geborene, ik ben de hardste, de grootste vijand van U geweest. Wat zegt uw harte? kunt ge voor God **zoo** spreken? Hebt ge **zoo** in de vrijmacht **Gods** gestaan ; en **zoo** uwe eigene nietigheid gezien?

Wij hebben eene vierde vrage te doen: als gij eenige hope zoudt scheppen en voor God zoudt oefenen, ik of gij, op wien zoudt gij den Heere wijzen? Op uw onopsprakelijk leven, dat gij geleid hebt of nog leidt? Op eenig weinig verandering die in u is ? Op uw tranen, op uw gebrekkelijke gebeden? Zoudt gij God den Heere daarop wijzen, en Hem zoeken te bewegen? Zoudt gij den Heere wijzen op wat goede gestalten, of op den Heere Jezus? Ziet gij van dat alles' af en zegt gij, Vader, ik wijze U op niets anders als op uwen Zone, den Heere Jezus Christus; niet op iets dat in mij is, op **geene** gestalten of deugden; maar alleen op dat rantsoen, daar wijze ik u op in mijn leven en ik zal het ook in mijn sterven doen, en als ik in oordeel kome, **zoo** zal ik zeggen, ik hebbe niets dan den Zone **Gods**. Gewisselijk uwe hope zal u niet beschamen.

5. Wij hebben eene vijfde vrage: als gij zoudt wenschen om in den hemel te wezen, (daar zit hier niet een mensche of hij zou wel wenschen in den hemel te zijn) waarom wenscht gij het? Is het omdat gij het hier niet langer houden kunt, uit tegenspoed of moedeloosheid? Dat is de zaak niet. En omdat het in de helle evenwel slimmer is? Dat is geen goede grond. Of is het uit een beter grond als er nu genoemd is? Wat grond zult gij zeggen? Opdat gij den drieëenigen God beter zoudt kennen als nu, en 't Woord beter zoudt kennen als nu, en heel **Gods** voorzienigheid beter als nu ; opdat gij God meer zoudt verheerlijken als nu ; om nader bij God den Vader te zijn in zijne gemeenschap; om bij den **Zone Gods**, den Heere Jezus Christus, te wezen, in wiens naam gij hier hoopt; om nader bij God den Heiligen Geest te wezen, die die hope in u werkt, om van 't zondigen verlost te wezen, om God volmaakt te dienen, lief te hebben en groot te

-maken, eeuw uit en eeuw in, daar al de vrienden binnen zullen wezen en de vijanden buiten; is dat de grond van uwe hope? Die en zal dan niet beschaamd worden.

6. Ten zesde doe ik nog eene vraag, houdt gij in dat al aan bij God? Is het niet maar een **morgenwolke**, maar schikt gij er geheel uw leven naar? Alle uwe gedragingen **toon**en die dat gij dat ais uw uiterste in het oog hebt? Weet ge het zelfs wel dat ge dat al in 't ooge hebt, omdat te bereiken? Is dat uw intrest ? Scheidt ge u daartoe af van de wereld? Voegt ge u bij dat volk die dat ook doen? Zegt ge: allerliefste God, met U en Uw volk zal ik het houden en met uwe zaak, **zoo** lange als ik adem halen kan?

Dat zijn nu zes vragen; daar diendet gij eenvoudiglijk op te kunnen antwoorden: kunt gij dat doen, dan zijt gij mede een eilandje dat op Zijn naam hoopt. Gij zult zeggen, gij zegt dat al **zoo** vrijmoedig; moogt gij dat al **zoo** vrijmoedig zeggen? Ja, Col. I : 27, welke is Christus, de hope der heerlijkheid. Naar zijn bevel, zei Paulus, ben ik een Apostel van dien Jezus, die onze hope is, 1 Tim. I : 1. Ik mag dat **zoo** vrijmoedig zeggen. Leest die teksten eens, en Ps, CXV : 9, **Israel**, vertrouwt gij op den Heere, Hij is hare **hulpe** en haar schild. Weest **zoo** moedeloos niet, zinkt **zoo** niet weg in moedeloosheid: **zoo** gij er uw harte bij hebt kunnen **leggen**, God is met u en Hij zal u redden. Wat buigt gij u **zoo** neder, en wat **zijt** gij **zoo** onrustig? Hoopt op God, Ps. XLII: 12. In den Heere Jezus zijn gerechtigheden en sterkte : tot Hem zal men komen, Jes. XLV : 24. Op zijn Woord moogt gij staat maken, en op zijne voorbede en rantsoen; **legt** er u op **neêr**, Hij en zal u niet begeven noch Hij en zal u niet verlaten. God, willende de erfgenamen der beloftenisse **overvloedige vertroosting**e bewijzen, is met **eenen** eed daar tusschen gekomen, Hebr. VI : 17, Ik kenne geen een vloek in geheel den Bijbel voor u, maar al de beloften in geheel den Bijbel zijn voor u. Ik wou wel dat Ik u tot hopen kon bewerken.

Gij zult zeggen: waarom **zijt** ge daar zou op gezet?

1. Ach, gij zult misschien nog **zooveel** kruisjes moeten dragen, of gij hebt er ligt al, en dat zal u dan **zoo** gemoedigd doen zijn; indien wij alleen in dit leven, zegt Paulus, op Christus waren hopende, **zoo** waren wij de ellendigste van alle menschen, 1 Cor. XV: 19 en Rom. VIII: 18, Wij houden het daarvoor, dat het lijden **dezes** tegenwoordigen **tijds** niet en is te waardeeren bij de heerlijkheid, die aanstaande is, en aan ons zal geopenbaard worden. 1 Thess. I : 3 spreekt hij van de verdraagzaamheid der hope (ik

kan ze niet vergeten, zegt de Apostel) die door Jezus Christus is voor God.

2. Nog eens, uwe hope zal **uzoo** gemoedigd doen strijden tegen den duivel ; ge zult het hem uw leven niet gewonnen geven. 1 Cor. **IX**: 26, Ik loope, doch niet als op het onzekere; ik kampe, doch niet als in de lucht slaande: ik doe geen onnut werk, wil de de Apostel zeggen, 2 Cor. **V**: 5. Die ons **ditzelve** bereid heeft is God; 't zal al voor **u** buigen en zwichten ; hebt ge maar die hope, gij zult er wel mede doorraken.

3. In de derde plaats, **zoo** gij die hope bezit, gij zult **zulken** blijdschap in uw harte gevoelen, ze zal u **zulken** blijdschap geven. Zonder blijdschap kan geen een mensche wezen; een zondaar is blij in de zonde, maar een kind **Gods** in de hope ; verblijdt u in de hope, staat er Rom. **XII**: 12. Ja gij zult roemen in de hope der heerlijkheid **Gods**, Rom. **V**: 2.

4. **Zoo** gij die hope bezit, gij zult **zoo** heilig wezen, want een iegelijk die deze hope op Hem heeft, die reinigt hemzelve, gelijk Hij rein is, Joh. **III**: 3. De weg naar de heerlijkheid is heiligheid ; de hope op den Heere Jezus Christus gaat met de heiligheid onafscheidelijk te zamen.

5. Nog eens, gij **zult** God. **zoo** verheerlijken ; gij zult den Vader verheerlijken, dat Hij u uitverkoren en aan den Zone gegeven heeft? gij zult den Zone verheerlijken, dat Hij in de wereld gekomen is om arme zondaren te helpen ; gij zult den Geest verheerlijken, dat Hij u overgebracht heeft en nog bewaart. o! Kunt gij hopen, dan krijgt Christus **zulken** eere van u; dan is 't, Gij zijt mijn Borge, die eenige naam, die de borgtocht op U genomen heeft, uw rantsoen is genoegzaam; dan kunt gij den Geest **zoo** verheerlijken; wel, God de Heilige Geest, kunt gij zeggen, schenkt Gij mij **zoo** eene **hope**, anders zonk ik in moedeloosheid weg; Gij past het mij alles toe, dat God de Vader en de Zone voor mij heeft; Gij leert mij bidden, en komt ook mijne zwakheden mede te hulp, **Rom. VIII**: 26.

Gij zult ligt zeggen, gij wilt al hebben dat ik hope, maar daar ligt iets op mijn harte, op mijn gemoed. Wel wat is dat! Als wij het raden mochten, zou het dit wel wezen : Ik ben **alzo** verre verzeild in de wanhope, dat ik denke : het is met mij uit, 't is al klaar, ik heb **geene** hope, ik ben in een zondige desperaatheid, gij komt te laat, ik heb geen moed meer, ik zal ze mijn leven niet krijgen. **Zoo** het **zoo** was, hebben wij nog een woord, eer gij al heel wegzinkt.

1. Als gij wilt in die wanhope wegzinken, **zoo zoudt** gij God

moeten aanzien als een onverzoenlijk en onverbiddelijk Richter, die u noch kan, noch wil, noch zal genade geven. Let op wat dat wij zeggen: kunt gij, zeg ik, God zoo aanzien? Kunt gij u den duivel gelijk maken? Kunt gij die stelling goed maken, dat God een onverzoenlijk en onverbiddelijk Rechter is, die niet kan noch zal genadig wezen? Ik heb het mijn leven nergens gelezen in 't Woord. Zou God dan Zijn eigen Naam vergeten hebben? Zou God Zijne eere vergeten hebben, die Hij in het werk der genade voorheeft? Exod. XXXIV : 6. Dat is Mijn Naam, zegt God, Ik ben genadig en barmhartig, en groot van goedertierenheid. En Ezech. XXXIII : 11, Ik zweer u, zegt God, dat Ik geen lust en hebbe in den dood des stervenden zondaars. Zou God in Zijn oneindige ontferminge zoowel niet kunnen op u zien als op anderen? Zou de kracht van Christus' rantsoen zoo genoegzaam niet wezen, dat ze uw zonden *zou* kunnen *wegnemen zoowel ais* eens anders? Wat betuigde God, als een Kaïn zoo sprak: mijne misdaad is **groter** dan dat zij van God zou kunnen vergeven worden, of gelijk sommigen dat vertalen: mijne zonden zijn **groter** als dat er slachtoffer voor wezen zou? God betuigt, zoo gij invalt en wel doet, daar is verhooging voor u, Gen. IV : 7.

2. Dan zoudt gij tegen **dat** onverzoenlijk Wezen een schrikkelijken haat moeten zetten en hebben. Is God u dan zou leelijk in uwe oogen? Zoudt ge zeggen, ik hate U, ik zou Uw dienst bespotten? Ezech. III : 4-7 daar hebt gij den haat. Wij liggen in onze zonden en versmachten, zeiden ze, vers 10. Daarop komt God tegen hen in 't 11 e vers, en op het 17e zeiden ze, wij hebben de sententie des doods in ons; daar hebt gij dien doodelijken haat, de weg des Heeren, zeiden ze, is niet recht.

3. Zegt dat niet, of bij den haat zoudt gij een boosheid tegen God moeten hebben. Gij zoudt dan zeggen dat gij tegen Hem en Zijne kinderen eene boosheid hebt, en gij zoudt blijde zijn als gij Zijne zaak kon hinderen en drukken. Zit dat in uw hart? Ach neen 't, gij kent het niet. Matth. XXIII: 13 was dat: ze wilden zelf niet ingaan en ze beletten anderen om in te gaan. Zit dat in uw gemoed, als gij zegt 't is gedaan met mij? Gij kunt de kwade wanhope niet hebben, of dat zit in uw harte.

4. Zoo gij in die kwade wanhope weggezonden waart, dan zou er een volharding in de zonden wezen met genoeg, gij zoudt er niet over willen treuren; vindt gij dat? Jer. II: 25. 't Is buiten hope, zeiden ze, laat ons naar hart en goeddenken leven; zij hadden de vreemden lief gekregen. Wij zullen wandelen naar onze gedachten, zeiden ze. Jer. XVIII: 12. Zijt gij, zoo? Ach gekrookte

rietjes, wat zoudt gij zoo zijn? Zegt gij, ik wil in de zonde blijven, en het elk laten aanzien? Het scheelt zoo veel.

Gij zult ligt denken, daar ligt nog al wat anders op mijn harte; ik wou dat ik het kon raden en dat we u al geheel open konden leggen. Ach, zult gij zeggen, zou er in al mijne mismoedigheid niet een grondetje van hope in mij gezien worden? Ziet gij het niet; wij zien er nog wel drie. Gij zult zeggen, welke zijn die?

1. Eerst, dat gij zoo arm en zoo laag zijt. Zijt ge het niet? Ach ja, zult gij zeggen. Zegt gij tot God niet, en gaat toch niet in 't gerichte met uwen knecht, Ps. CXLIII: 2. Hebt ge niets in uzelf om voor God te bestaan? Moet gij niet uitroepen: Zoo Gij, Heere, de ongerechtigheden gadeslaat, Heere! wie zal bestaan? Ps. CXXX: 3. En met Paulus, ik en hebbe geen gerechtigheid, Phil. III: 9. Daar woont niets goeds in mij, Rom. VII: 18.

2. Weet gij wat wij nog in u zien? Uwe onbekwaamheid om eenig geestelijk goed te verrichten. Dat is ook een grond, daar gij op hopen moogt, uwe onmacht. Zegt gij niet, ik en kan er niet door, ik ben zoo onbekwaam tot eenig geestelijk goed. 2 Cor. III: 5, Niet dat wij uit onszelfen bekwaam zijn om iets goeds te denken als uit onszelfen. Moet gij niet zeggen, gelijk er staat Joh. XV: 5, Ach, liefste Heere Jezus! zonder U en kan ik niets doen.

3. De derde grond, die wij in u zien, is, dat gij ziet dat gij zoo ledig zijt, en alle schepsel zoo ledig is om u te helpen; dat er niets en is als de genade Gods in Christus om u te helpen. Zegt ge ik ben onbekwaam, en alle schepsels zijn ledig om mij te helpen, 't al leeg behalve de genade Gods in Christus, die alleen is vol; en zult ge dan niet hopen? Wel hoopt volkomenlijk op de genade, 1 Petri I: 13.

Zegt ge, daar ligt nog al iets op mijn harte; ik wou dat ik het kon raden. Ja, zal iemand zeggen, het heeft zoo lange geduurd; ach God! ik heb mijn leven geen hope gehad; zou de ouderdom van die gestalte mij niet buiten hope stellen? Hoort, als iemand in verval is, een korte tijd schijnt zeer lang te wezen; als gij een dag in een kwaad gezelschap zijt tegen uw zin, die eene dag schijnt wel eene week te wezen. Ps. VI: 4 zei David, En Gij Heere, hoe lange!

't Was maar dat het hem zoo verveelde, het duurde zoo lange niet eens; al zijne Psalmen toonen het, hij had nog zooveel dankstoffen; 't is dan maar omdat het u zoo tegen de borst steekt. David zei: hoe lange, Heere, zal ik een vreemdeling zijn in Mezech, en in de tenten Kedars wonen, Ps. CXX: 5; wel de man woonde er zoo lange niet eens; 't is mij zoo tegen de borst, wou hij zeg-

gen. Zegt ge: neen, het scheelt mij daar niet, maar het duurt lang. Ik antwoorde u: hebt ge het **wel** vast? Is het misschien **geene** vlaag in u, die schielijk opkomt, bij een attakke des duivels of bij eene kwade bejegeninge, evenals het in David was, 1 Sam. XXVII vs. 1, Ik zal nog een der dagen door de hand Sauls omkomen? Daar kwam **zulken** zwaren buie, hij moest het land ruimen; en 1 Sam. XXX: 6, daar sterkte hij zich al weer in den Heere God. 't Was dan bij een zwaar voorval. **Klaagl. III**: 18 zei de Kerke: mijne hope is vergaan van den Heere. Waarom? Wel de stad is verbrand, en wij zijn al ons goed kwijt; ach God, zeiden ze, wij bezwijken; maar in 't 24e vers zeiden ze: de Heere is evenwel mijn deel. Zegt ge: neen, 't is **geene** schielijke **vlage**, het duurt en het heeft al een twaalf, achttien, twintig jaren geduurd; 't is **geene** gestalte of daad, maar 't is een geheele staat geworden; ik heb al **zoo** lange met overtuigingen te kerk gegaan sedert dien tijd, 't mag een twintig of meer jaren geduurd hebben. 't Is waar, dan zijt ge zeer gewond; maar wat dan? Leest Ps. XXXVIII, LXXVII en LXXXVIII geheel en Ps. CII: 5, daar was het bij die mannen ook een geheele staat geworden; en zijn die mannen in zulk een ongelegenheid gekomen, is het dan wel wonder dat gij er in komt? Moogt gij daarom wel moedeloos wezen? wel die mannen zijn al lang in den hemel, en 't zal met u ook **zoo** gaan. Ten laatste vraag ik u, als het **zoo** is met u, is het niet meer drukkende als heerschende, meer kwellende als regeerende? Valt het u niet tot een last, worstelt ge daar niet tegen, ziet ge niet uit om reddinge? Houdt ge niet daarom bij den Heere aan? Zegt gij, dat kan ik niet ontkennen? 't is wel, God zal u redden; al stierft ge **zoo**, 't zal wel zijn.

Gij zult zeggen: gij beweegt mij bijna; wat zal zal ik doen om tot die levende hope te komen? Wat moet ik mijden, en wat doen? We zien dat wij het niet al kunnen afhandelen, dat dan in het toekomende. Ik hope dat het de Heere zegenen zal. Amen.

ACHTSTE PREDIKATIE

OVER MATTH. XII: 20, 21.

Waarin men vindt:

- I. Hoe dat er in de grootste **mismoed** nog grond van hope is.
- II. Eene waarschuwinge, waarvoor zich te wachten.
- III. Raad, hoe zijne zaken te verrichten in alle ontmoetingen.

IV. Een aanvang gemaakt om eenige zwaarigheden uit den weg te nemen.

Wij lezen Rom. VIII : 24, Wij zijn in hope zalig geworden. Een vroom mensch is verzekerd dat hij zalig zal worden, al bezit hij het nog niet; hij is verzekerd van **wege** Gods besluit; hij is verzekerd van **wege** het rantsoen van zijn Zoon; hij is verzekerd van **wege** de onfeilbare beloften Gods; hij is verzekerd van **wege** de voorsmaak en eerstelingen, die hij hier geniet; hij is verzekerd van **wege** den weg, dien hij inslaat en bewandelt naar den hemel; hij is verzekerd van **wege** zijne verwachtinge en hope, al bezit hij het nog niet. Al zoo weinig als een landman in den zaai- en ploegtijd zijn oogst bezit, al zoo weinig bezit een vroom hart de zaligheid; maar ze doen als een schipper, als een landman, als een soldaat, die zijn helm, de hope, op zijn hoofd heeft; een schipper hoopt dat hij een behouden reis zal doen, een landman dat de oogst wel zal gelukken, en een soldaat, die hoopt dat hij de overwinninge zal hebben; wat doen die drie lieden ?

1. Eerst, ze zijn elk naarstig tot hun oogmerk; een landman die zuivert zijn akker; hij zaait, hij ploegt, hij verzorgt zijn akker; een soldaat voorziet zich van een helm; een schipper van zijn anker en bootsvolk; zoo deze niet binnen boord en blijven, wij kunnen niet behouden worden, Hand. XXVII : 31. Zoo doet een Christen ook; hij heeft alle zijne gedachten en zorge voor zijn helm der zaligheid, Eph. VI : 7. Ze stellen alles in 't werk om te zien hoe ze gelukkig zullen worden. Ps. XXVII : 4, Een ding heb ik van den Heere begeerd, dat zal ik zoeken tot den einde toe.

2. Wat doen zulke mannen, die gaarne eene behoudene reis zouden doen, het in den krijg winnen, en een goeden oogst hebben? Ze weten 't, ze stellen 't zich voor dat ze zoowel een winter zullen krijgen als een zomer. Zoo doet een Christen ook; ze stellen zich zoo wel een winter in hun ziele voor als een zomer; 't zal zeggen ze, niet altijd wezen het suizen van eene zachte stilte, daar zal niet altijd een zuiden wind waaien, daar komt wel eens een harde noordenwind, zoodat davert al wat los is.

3. Wat doen zulke drie mannen? Ze maken staat op den oogst, op de overwinninge, en op eene goede reize; dat kunnen ze uit hun harte niet krijgen; zaaitijd en maaitijd, winter en zomer, dag en nacht heeft God beloofd en zullen niet ophouden, Jer. XXXIII : 20. Zoo een hopende op den hemel, die stelt het ook vast, dat hij er komen zal ; God, zegt hij, heeft het beloofd, en die is getrouw,

en hij zal het doen, Hebr. X : 23. En de Heere Jezus zal niet rusten, voordat hij zijne zake ten einde zal gebracht hebben.

4. Wat doen zulke drie lieden, als we daar gemeld hebben? Zij wachten met lijdzaamheid, *ze zijn niet haastig, ze staan geduldig uit al wat er uit te staan is.* Wat doet een Christen? Hij staat ook met alle geduld uit, wat er uit te **staan** is. Rom. VIII: 25, Wij verwachten het met lijdzaamheid. Al is het dat hen 's daags de hitte verteert en 's **nachts** de koude, ze weten dat ze een getrouwen Heere hebben, dat Hij hetgene Hij beloofd heeft zekerlijk doen zal, 1 Thess. V : 24.

5. **Wat** doen zulke lieden, die in hope **zoo** leven? *Ze verlangen uitermate dat de winter over was, dat de wateren en winden stil mochten wezen, dat ze de wapenen des krijgs eens neêr mochten leggen.* **Zoo** gaat het met een hopen Christen ook ; ach Heere, zeggen ze, van onzentwege beginnen ze **altemets** eens uit te zien, **Micha VII : 7.** We wachten op den Heere als, ja meer dan de wachters op den morgen, Ps. CXXX : 6. Hand. XXVII : 20, Als er in vele dagen **geene zonne** nog gesternte geschenen en **hadde**, we wenschen zeiden ze, dat het dag wierd; **zoo** gaat het met een vrome ook; Heere zeggen ze, laat uw aanschijn eens lichten, Ps. LXXX : 4.

6. Voor 't laatste, zulke menschen, vindende zulke preparatiën, dat God hen redden zal, ze zijn **er zoo** blijde over. De vromen, vindende dat God preparatie maakt om hen te redden, ze zijn ook **zoo** uitermate blijde; ze beginnen tegen God te zeggen : de uitgestelde hope krenkt het **herte**; maar hoe ondersteunt dat het harte als de begeerte komt, het is als een boom des levens, Spr. XIII : 12.

't Is uitermate **plezierig** in den loop van zijn leven **zoo** eene hopende ziele te zien; 't is een vermakelijk mensch, die zeggen kan: al ben ik mijn leven niet zeker, ik durve voor God en menschen mijne gronden, die ik op den hemel hebbe, wel zeggen; ik geloove dat mijne hope mij niet beschamen zal, en als ik voor den Heere zal staan, dat ik niet bedrogen uit zal komen; ik weet dat mijn geloof straks in aanschouwen zal veranderen, en mijne hope in het bezitten, Maar wij moeten het omwenden: al de vromen zijn **zoo** niet, -en die **zoo** zijn, zijn niet altijd **zoo**; die den **eenen** tijd **zoo** is, die is ligt den anderen tijd wel eens tegen den grond. Ja, zegt hij wel ik verwacht het tegendeel; ja, zeggen ze wel, ik ben in **mismoed** rampzalig, ik hebbe geen moed, mijne verkwikkinge is in droefenisse ; ze zouden wel zeggen : Predikant en God zelfs en vromen, dringt doch niet aan om mij te troosten; al mijne verkwikkinge is in droefenisse, in plaats van dat ik in

dien naam zou hopen ;zou ik hopen dat Jezus mijn Heiland was? zou ik in den naam van den Heere hopen? ik hebbe geen grond, en ik zal ze mijn leven niet krijgen ook. Zulke zielen zult gij niet weinig in de Kerk van God zien; gij zult er **zulken** al meer ontmoeten als die vroolijk zijn.

De zalige en alleen machtige Heere had die onder de hand, om die wat te behandelen, in ons vervolg, dat de Heere uit Jesaja citeert in dat heerlijke 20ste en 21ste vers van het **XIIe** Kap. van Mattheus. **O!** Hij zou niet tieren of razen, maar als Hij zulke kleinen vinden zou, Hij zou 't gekrookte riet niet verbreken, en het rookende lemmetje niet uitblusschen. **O!** Die **zoo** klein in de genade waren, en **zoo** zwak, wat zou Hij niet doen? niet breken ; wat al? Hij zou er voor zorgen. De Heere zegt min en Hij meent meer; Hij zou ze ondersteunen en hun vonkje opblazen, Hij zou ze aankweken en ze verbinden, Hij zou zijne hand tot de kleinen wenden, **Zach. XIII: 7.** Zou Hij ze dan ten halve laten steken? och neen; maar, zei de Heere, Ik zal mijne en hunne zaak doen triumfeeren, totdat Ik het recht op aarde besteld **zal** hebben, en het oordeel tot **overwinninge** uitgebracht zal hebben, en tot victorie, ja totdat Ik 't oordeel van hunne ziel tot victorie zal gebracht hebben. Heere, mochten ze zeggen, waar zult Ge naar toe gaan, **zult Ge** naar de verstrooide Grieken gaan? Ik ben tot de mijnen gekomen, mocht de Heere zeggen, maar de mijnen hebben Mij niet aangenomen, Joh. 1: 11,12. Ja Ik zal naar de Heidenen gaan, Ik zal daar een deel eilanden nemen en zal die menschen tot **kennisse** van 't Euangelium brengen, zoodat daar menschen zullen wezen die zullen op Mijne **leere** wachten, hunne harten zullen opgaan dat ze van Mij hooren mogen, en zij zullen in Mijnen Name hopen, en al hun vertrouwen op Mij **stellen** in leven en in sterven ; die **zonne** zal **hooger** opgaan, en die **leere** zal doorbreken,

Laatst hebben we dit stuk begonnen, dat we een hopeloos harte zochten te ondersteunen, en dat deden we **zoo**, dat we eerst **eene** vrage zes of zeven voorstelden, en we zeiden, antwoordt er op, Ten **2e.** Dat we u aanmoedigden om te hopen. Ten **3e** zeiden we, wat schort er, dat gij het niet en doet? Dat waren onze drie stukken laatst, Weet ge wat voor wezenlijke vragen we vraagden? en die waren als **zoovele** teekentjes van de **hope.** Gij zult ze misschien vergeten hebben, wilt ge ze kort nog eens weten? antwoordt tusschen God en uwe ziel.

1. We zeiden dan eerst, is u dit klaar: is de verzoeninge met God, de genade **Gods** in Christus, **bewrocht** te worden door **Gods** Geest, naar den hemel geleid te worden langs den weg van **be-**

keering en geloof en teedere godsvrucht, u het allerwaardigste ? Is daar uw uitzien naar in den loop van uw leven? Zoudt ge daar alles om verlaten, om dat te bekomen ?

2. Vraagden we **u**: kunt ge eenvoudig voor **God** zeggen, dat al wat wereld heet, dat ge dat gaarne laten wilt, hoe schoon het is? Zegt ge, dat al kan mij geen vergenoegen geven ?

3. Kunt ge eenvoudig voor God zeggen, dat ge eenzame plaatsen kent, daar ge in **Gods** vrijmacht gestaan hebt; dat ge zeidet: allerliefste Heere, al gingt Gij mij voorbij en Gij naamt een ander, wat had ik te zeggen, ik zou mijne hand op mijn mond moeten leggen.

4. Kunt gij voor God hartelijk zeggen, vanwege mijne onwaardigheid, Heere! zoo ben ik te gering dat Ge Uwe oogten op mij zoudt slaan, dat Gij, o Heere Jezus ! mij aanschouwen zoudt als Uw kind.

5. Vraagden we u en we zeiden, antwoordt hartelijk, en doet het nu nog; als gij in uw leven, ziekten, gezondheid of doodbedde den Heere ergens op wijzen zoudt, zou het op den Heere Jezus of op uwe deugden wezen?

6. Vraagden we u en we zeiden, antwoordt; als gij gaarne in den hemel zoudt zijn, was het maar om van uw verdriet ontslagen te wezen, of om niet in de helle te komen? Of wenscht gij het, omdat gij God daar mocht kennen zonder duisternis, dienen zonder zonde, verheerlijken zonder moede te worden, en dat zoo eeuw uit en eeuw in, was het dat ?

7. Eindelijk vraagden we u, of gij in dat alles aanhield bij God? Zegt ge met Jacob, ik zal U niet laten gaan, en laat mij niet gaan, voor dat Gij mij gezegend hebt, Gen. XXXII: 26. Doe noodigden wij u tut hopen, Doe zeidet gij, daar ligt wat op mijn harte, ik kan het niet doen. Doe raadden wij wat dat het was, zooveel wij konden, Die stof zeiden we, dat we nog wat onder de hand zouden houden, en dat zullen we nu doen met u eerst te **toon**en hoe in al uwen mistnoed nog grond om te hopen is; dan u waarschuwen, waar gij **uzelven** voor wachten moet; dan raad geven wat gij doen moet; en dan het stuk van uwe **zwarigheid** uit den weg beginnen te nemen. Wij zullen u, zeg ik,

1. **Toonen**, hoe dat er in al uwen **mismoed** nog gronden in u zijn om te hopen.

II. **Zoo** zullen wij u voor **eenige** dingen waarschuwen.

III. **Raad** geven, hoe gij in alles wat u ontmoet uwe zaken verrichten zult.

IV. Een **aanvang** maken om uwe **zwarigheid** in **klaarheid** te stellen.

1. Wat het eerste aangaat: geliefde toehoorders, gij moet weten, dat de hope in de waarachtige vromen wel uitermate klein is in het begin, 'maar dat er evenwel iets is dat in waarheid is. De Heere Jezus Zijn gansche Koninkrijke aanziende, zei, 't is als een mostaardzaadje, 't welke het minste en kleinste is onder alle de zaden, maar o! zegt Hij, het dijt zoo, dat het groot geworden zijnde, wordt tot een grooten boom, Matth. XIII: 31, 32, Zoo is het met de genade Gods in het harte van elken onderdaan van Koning Jezus, van u en mij, zoo we genade hebben, In het begin is 't zoo klein, dat de Propheet Jesaja en de Heere Jezus in onzen tekst zegt, 't is niet alleen een rietje, maar 't is een gekrookt rietje, 't is niet alleen een lemmetje en vlaswiekje, maar een rookend lemmetje en vlaswiekje. Als onze allerliefste Heere het zwakste van Zijne kinderen uitdrukken wil, zoo noemt Hij 't niet alleen een riet, maar een gekrookt riet; Matth. XI: 7 zegt hij van Johannes den Dooper, wat zijt gij uitgegaan in de woestijne om te zien? een riet dat van den wind ginds en weder bewogen en gedreven wordt? wat kan een riet doch al uitstaan, het buigt zich naar den wind. Hij zegt, ge zijt niet alleen een riet, maar een riet dat al een krak heeft, dat met zijn top tegen den grond ligt en slingert, dat geen stormmeer zou kunnen uitstaan. Somtijds toont Hij prenten van de helden in de genade, en die staan daar met vlammen vuurs in hun harte, die vele wateren niet zouden kunnen uitblusschen, Hoogl. VIII: 6, 7, Rom. VIII: 35-39. En dan toont Hij eens prenten van het vonkje, van de zwakken, en dat is een rookend vlaswiekje, daar niet veel water toe van noode is, om te blusschen; met het geblaas van uwe neusgaten zoudt gij dat gemakkelijk kunnen uitblazen, 't Is de gelijkenis van een teer nieuwgeboren kind, daar men aan twijfelt of het levend of dood is, Petr. II: 2. Ja, de Heere sprak Openb. 11: 2, versterkt het overige dat sterven zoude; 't is de gelijkenisse, wij mogen zoo spreken, omdat God in Zijn Woord het zegt, daar het geestelijke leven als op het kantje van den dood ligt. Ps.: LXXXVIII: 16, van der jeugd aan ben ik bedrukt ende doodbrakende. Nu, zulke zielen ziende, daar is de genade in, al zien zij het niet; en de Zaligmaker zulken ziende, Hij gaat ze verbinden, Hij bluscht ze niet uit. Nu, in al hare kleinheden en zwaarmoedigheden zult gij er evenwel geene zien, of de bedreven vromen zullen altijd nog gronden van hope in haar vinden. Weet ge waaraan dat gij het zult zien?

1. Eerst, als gij ze al gelijk geeft en in al hare fantasiën opvolgt, ze schijnen wel blijde te wezen, maar ze zijn 't niet, Wel zeggen ze in haar harte, die mensche en weet niet wat er naar

het Woord evenwel al in mijn harte is, en dan en weet hij nog niet wat in Gods Raad nog al voor mij is.

2. Geeft gij ze geen gelijk, maar ontdekt gij ze klaar dat de genade Gods in haar harte is, dan worden ze korzal; wat dringt gij aan om mij te troosten, zeggen ze; ze belgen haar, ze worden gram en zeggen : gij zijt mij nietige vertroosters; dan worden ze gemelijk, laffe spijsze, zeggen ze, zijn uwe woorden voor mij.

3. Of gij haar gelijk geeft of niet, of gij ze snijdt of kerft, zij kunnen niet van u afblijven. Wat is de reden? zij hebben wel geen zin in uw discours, maar anders geen reden is er als Gods Geest heeft eenige hope in haar gelegd, en dat God de dienst van den een of ander nog eens zegenen zal, dat ze nog eens van die eilandjes zullen worden, die in Zijnen Name zullen hopen, en dat zij het naar den Heere nog eens wenden zullen, om dien Heere Jezus te mijnen, opdat ze de zaligheid uit Zijne hand ontvangen zouden; daar ligt een heimelijke hope, 't zal misschien nog eens aan mij gezegend worden; wie weet, de Heere mocht mij nog eens genadig wezen, en mij blijdschap en vrede geven!

4. Gij zult een klaar **blijkje** van hope in haar zien, als gij er op let. Die **zoo** moedeloos zijn en zeggen, ik word **zoo** geslingerd, gij zult niemand **meer** onder de middelen vinden als haar, niemand aandachtiger, niemand neerslachtiger, niemand begeeriger om een zegen te hebben van God, niemand teederder, niemand nauwziender; ze letten op hare discoursen, ze letten op hare woorden, en hoe ze zich gedragen; 't minste dat ze zich niet wel dragen, haar harte klopt haar; niemand zult gij meer gezet zien om tot **stichtinge** te wezen als ze bij malkanderen zijn; niemand zult gij meer ontsteld zien als ze niet tot stichting geweest hebben, ja als ze eens iemand aanstoot gegeven hebben en ontsticht hebben, dan zijn ze **zoo** vreeselijk ontsteld; niemand zult gij afkeeriger van de wereld zien, dan zijn ze stom als ze daarbij zijn; ja **zoo** zweeg ik dat ik het goede zweeg, zegt de Propheet, Ps. XXXIX : 3. Doch dat deugt niet; niemand, **zoo** ze bij de wereldlingen zijn en verkeeren moeten, zal meer ontferming **toon**en met haar te hebben; niemand als die zult gij **zoo** ontsteld zien als de vromen **zoo** in de wereld raken. Dat al zijn bewijzen van hope, dat ze in uw harte is, dat al kan niet passeeren zonder hope. Dat is ons eerste stuk.

II. Nu ons tweede stuk. Daar zijn er die zeggen, ik kan het evenwel niet te boven komen, ik vrees Hij is mijn Zaligmaker niet, en Hij zal het nooit worden, en **zoo** mag ik dan in Zijn Name niet

hopen. Wij zullen u, die zoo spreekt, voor eenige dingen waar-schuwen.

1. Wacht u van in 't eenzame te voeden lasterlijke en hope-looze gedachten tegen God; dat zou een vurig venijn wezen, dat al uwe geesten zou uitdrinken, Job VI:4. o God, zeide hij, ik roep, maar de hemel is als toe, Job XIX:7. Jer. IV:14, Hoe lang zult gij de gedachten der ijdelheid in 't binnenste van u laten vernachten. Begint gij daaraan toe te stemmen, dat worden wel vermaarde ongelukkige zielen.

2. Wacht u voor ongelooovige uitvallen en gebaarden tegen God, als Job, Capittel III:6. En als David, 1 Sam. XXVII:1. Wacht u voor uitvallen tegen den Heere met te zeggen, ik en zal het niet gelooven dat God mijne stemme ter ooren genomen heeft. Gij zult beter doen dat gij zegt, ach Heere, zet doch een wacht voor mijnen mond, dat ik niet en zondige met mijne lippen, Ps. CXLI:3, en Ps. XXXIX:10, ik ben stom, ik en zal mijnen mond niet open doen. Ps. XIX:15, Ach Heere, laat de redenen mijnes monds, ende de overdenkinge van mijn hart u welbehaaglijk wezen!

3. Weet ge waar gij u van wachten moet? Van in den wind te leggen tegen God, en al de vertroostingen, die God u toedient, vruchteloos te maken. Ps. LXXVII:4, Mijne ziele weigerde getroost te worden. Als iemand u behandelt, legt er niet tegen in den wind, om hunne argumenten vruchteloos te maken, dat zal tot groote ontsteltenis van uw gemoed zijn.

4. Wacht u voor ledigheid. Ei ziet tegen het werk niet op; hebt gij een eerlijk beroep, ziet er niet tegen op. De kerke zeide eens, Ps. XLIV:18, Dit alles is ons overgekomen, nochtans en zijn wij van onzen God niet goddelooslijk afgegaan, noch Hem hebben wij niet vergeten.

5. Weet ge waar gij u meer voor wachten moet? Voor 't ver-zuim van verbondmakinge. Hoe donker dat gij zijt, het Avond-maal des Heeren moet gij niet nalaten; laat het wezen met u zoo het wil, gij en komt er niet om God te tergen, noch om te be-driegen of te liegen, gij komt er niet zonder bruiloftskleed. God heeft er zoo voor gezorgd, dat die tijd doch mocht waargenomen worden in het O. en N. Testament, en gezegd: verkondigt den dood des Heeren totdat Hij komt, doet dat tot Mijner gedachtenis. Wilt ge het dan niet zeggen, zou de Heere zeggen, wat Ik al u gedaan hebbe?

III. Willen we u nu eens raad geven wat gij doen moet?

1. Gaat eens alleen als gij niet kunt hopen, en zegt in eene

eenzame plaatse, wat scheelt er, wat reden heb ik God gegeven, dat Hij zoo van verre staat ? Wat is de grootste reden, waarom zou ik denken dat Jezus mijn Zaligmaker niet en is?

't Is niet genoeg dat ge zoo neerslachtig zijt. Ps. XLII : 12, Wat buigt gij u zoo neder, o mijne ziele? en Klaagl. III : 40, Laat ons onze wegen onderzoeken en doorzoeken; en Ps. LXXVII : 7, Ik overleide in den nacht, op mijn leger, in den stillen aandachtigen nacht. Meent gij dat het zoo gemakkelijk is in den hemel te komen? Daar zijn slingeringen, bestrijdingen, daar gaat wat om, eer men in een staat van vastigheid komt. Dan moet ge u onderzoeken en zeggen, wat scheelt er, dat ik tot Jezus niet kan overgaan om in Zijn Name te hopen ?

2. Dit raden wij u, houdt u dicht bij de plichten in het eenzame, in uwe binnenkamer, in uw huisgezin, in het openbaar, onder de vromen, in bijeenkomsten, houdt aan in het bidden, lezen, **hooren** en samenspreken ; uw hart zal wel eens aan 't branden raken, Luc. XXIV : 32, ziet Ps. XLIV en LXXXIV.

3. Raden wij u: vraag uw hart in de tegenwoordigheid van God, hoe **zijt** ge zoo mismoedig? Heeft God dan nooit iets in uwe ziele gewrocht, heeft Hij nooit iets aan u gedaan, is dat al maar **nature** dat er in u is? Vraagt uw harte, of gij uw zwaar-moedige gestalten nog niet liever hebt als 't **pleizier** van de wereld? En wij vragen u, of gij niet wel aanzoek gehad hebt om weer te **keeren?** en hebt ge het niet afgeslagen? en vraagt dan, of gij uw onzeker deel wel **zoudt** willen geven voor al dat in de wereld is? Wij vragen u, als God de Heere u toesprak van vrede en als Hij u eens ontmoette in uwe smeekingen, of gij in uw harte niet **zoo** geraakt wierdt dat gij moest zeggen, mijn God! ik zal het u moeten gewonnen geven, En moet gij nog niet wel zeggen, ach! ik wou wel dat ik nog eens een stondeetje had !

Ziet ge het nu niet dat er gronden van **hope** in u zijn? Wel houdt het vast en zegt met Job, nochtans is de wortel der zake in mij, kap. XIX : 2. Laat ik er dit nog bij doen: geeft God Zijn' tijd om tot u te komen, Hij maakt alle dingen schoon in Zijnen tijd, Pred. III : 11 Hij heeft een welaangenamen tijd om te helpen, een ure van genade, 2 Cor. VI : 2. Hij zal helpen ter bekwamer tijd, Hebr. IV : 16. God zal het op dien tijd doen, in denwelken Hij allermeeft verheerlijkt wordt; weest lijdzaam, wacht en zijt stille op het heil des **Heeren**, Klaagl. III : 26. Bezittet uwe zielen in lijdzaamheid, Luc. XXI : 19. En in allen **gevalle**, 't gaat **zoo** het gaat, neemt eene hartelijke resolutie om het bij den Heere te houden, of Hij u verdoemen of zaligen wil, en zegt in eene **har-**

telijke resolutie, moet ik sterven, ik zal hier aan uwe voeten sterven, maar ik zal evenwel opzien, of Gij mij den scepter van uwe gunste zult toereiken; belieft Gij het te doen, Ik zal er U eeuwig voor danken. Die zoo een goed opzet van zijn harte heeft, zou zoo een verloren gaan? Zou die op Jezus niet hopende wezen? Ja die daar in ootmoedige smeekingen neervalt voor den Heere, en zegt, wanneer zult gij tot mij komen? al was het dat het een gebed was van een die overstelpt was, God zal het niet verachten, Ps. CII:1. Als mijn geest in mij overstelpt was, zoo hebt Gij mijn pad gekend, Ps. CXLII:4. Dat sprankeltje zal Jezus niet smoren.

Wij zien dat we het niet al zullen kunnen afhandelen, wij zullen dan bij die drie stukken blijven, waarvan het eerste behelst de gronden van de hope, het tweede waarvoor zich te wachten, het derde een raad wat te betrachten; het vierde, een aanvang van de zwarigheden op te lossen, zullen we sparen tot op een anderen tijd, en ik hope dat God dit zegenen zal. Amen.

NEGENDE PREDIKATIE

OVER MATTH. XII: 20, 21,

Waarin twee zwarigheden worden opgelost.

I. Ik sta niet in het boek des Levens.

IJ. Ik hebbe de zonde in den Heiligen Geest begaan.

WIJ lezen, Ezech. XIII: 22, dat er predikanten waren, die het herte van de rechtveerdigen bedroefden en smerte aandeden, daar God het niet en dede; en daar waren predikanten, die de handen van de goddeloozen sterkten, die God niet gesterkt wilde hebben. Dat dertiende kapittel is vrij nadrukkelijk. In de dertien eerste verzen hebt gij die slechte gasten; ze namen die bedieninge aan, ze lieten zichzelf bevestigen, en ze zeiden dat ze het met Gods zake zouden houden; en zoo wakker kwamen zij niet prediken, of ze pleisterden het volk met looze kalk, en ze kwamen met dingen die geen wezen en hadden. Van het 13e tot het 17e vers wordt een zwaar oordeel aan zulken bedreigd. Daar kwamen wijven ook at bij, het prediken was haar zoo mooi in haar oog, ze wilden mee de bedieninge aannemen, ze gingen ook profeteeren, ze predikten op denzelfden trant, vs. 17, 18. En op het 19e vers, hoe stond het daar onder het volk?

Daar was het zoo bedorven, dat ze met zulken veel ophadden;

het volk had het gaarne **alzo**, ze gingen ongemoeid naar huis. Dit **zoo** zijnde, **zoo** komt God en Hij beziet dat werk eens, en Hij zei tegen die predikanten, wat doet gij? Gij doet niet anders als het harte van Mijne kinderen bedroeven, gij doet ze smarte aan, gij komt Mijne kinderen maar uitblusschen, gij oordeelt ze en dreigt ze met tijdelijk en eeuwig kwaad; wat doet gij met de **goddeloozen**? die stijft ge, **zoodat** ze trotsch en moedig in de zonde worden, **zoodat** ze het in hun gedachten niet nemen om zich te bekeeren, **o** ze beginnen in hun onbekeerlijkheid stijf te worden. Geliefden, zorgt God voor Zijne kinderen niet, als de predikanten het niet en doen? Och ja, al hadden ze niet een' eenigen om hen op te helpen, God doet het; Hij kan zorgen door middelen, maar ook zonder middelen. Al had gij ze allen voor u zegt God, wat zou het helpen, als Ik u niet en spare? en al had gij ze allen tegen u, Ik zou voor u zorgen. Dat is **zoo** de inhoud van dit **13e** kapittel. Een predikant mag nog **zulken** heerlijke bedieninge hebben, hij heeft zich te wachten van twee dingen. Eerst, hij mag zich niet voegen bij den zondaar, hij mag die niet ongemoeid naar de helle laten gaan, opdat de zondaar in 't oordeel niet zou zeggen, gij hebt **mij** niet gewaarschuwd, en opdat God niet zou moeten zeggen, Ik zal zijn bloed van uwe hand eischen. In de tweede plaats moet hij zich wachten, dat hij niet de minste van **Gods** kinderen smarten aandoet door woord of daden. **O** die, zegt God, die Ik alle moed wil gegeven hebben, die Ik u toevertrouwe, zult gij die bedroeven; die Ik getroost wil hebben met de beloften van genade in Mijn Zoon, zult gij die voor 't hoofd **stooten**? wacht u, gij zult verloren gaan **zoo** gij het doet; gij zult onderscheid maken tusschen klein vee en klein vee, tusschen het vette kleine vee en het magere, gij zult ze **wel** onderrichten, den zwakke zult gij wezen als een zwakke, gij zult ze aannemen, en het niet in een dispuutje met hen leggen, vertroosten zult gij de **kleinmoedigen**, de zwakken zult gij ondersteunen, 1 Thess. V : 14. Gij zult er wel op letten en ter **dege** zien, predikanten, op Mijn' Zoon', zegt God, hoe die gedaan heeft, hoe deze Meester u heeft voorgedaan. Was er ergens een vonkje in de ziel, in die het zelfs niet en wisten, Hij ging het aanblazen. Was er ergens een **gekrookt** rietje, dat den geestelijken dood op zijne lippen had, dat een knak en een krak had, dat **zeide**, ik kan niet langer staan, daar ging de Heere naar toe en Hij **zeide**, Mijn Vader heeft Mij tot u gezonden om uw gebroken harte te verbinden, Ik kome om te zien wat zwarigheden dat gij maakt, waarom dat gij **zoo** wankelt, zeg waarom zijt ge **zoo** vreesachtig? Door zulke daden van

den Heere en al Zijn trouwe knechten heeft de zake van den Heere de overwinninge. Gij zult zeggen, hoe komt de zake **Gods** tot overwinninge? Door zulke gekrookte rietjes niet te breken en de rookende vlaswiekjes niet uit te blusschen. En als er geen meer en waren onder de verloren schapen van het huis Israëls, **zoo** heeft Hij het onder de Heidenen gedaan, Hij heeft ze op dezelfde wijze als onder de Joden in Zijnen Name doen hopen.

Geliefden, gij weet dat wij u die twee verzen in een reis vijf of zes in de theorie en bevatting getoond hebben. Wij zeiden toen, dat we het niet voorbij konden of wij moesten het bevindelijke u ook **toon**en. Gij moet weten, dat een predikant een gezegend en geleerd talent heeft gekregen, als hij dat krijgt, dat hij de zwakken kent in hun ziekten en zwakheden, en dat hij olie en wijn giet in hun wonden, **zoodat** de zwakken moeten zeggen, 't huis gekomen zijnde, daar is naar mijn harte gesproken, van waar komt mij deze! Geliefden ! wij hebben de zake **zoo** zoeken te beleggen, dat we u eerst zochten te overtuigen dat gij een **gekrookt** rietje waart, en een **rookend** vlaswiekje, en dat gij hoopte in den Name van den Heere Jezus, en dat de kenteekens van de hope klaar in u waren, Wij deden u doe eenige vragen, en wij zeiden: **antwoordt** er op voor den Heere. Doe hebben wij laten volgen die dingen, die gij te mijden had. Doe deden we u zien die dingen, die gij naarstig betrachten moest, en dat gij dan zoudt afwachten wat zegen God u in den **verder**en loop van uw leven geven zou aan uw ziele. Laatst zeiden we, dat wij de zwarigheden, die op het harte lagen, zelfs van diegenen die in Zijnen Name hoopten, zouden zoeken op te lossen; **zoo** gij de oplossing wilt volgen, we willen ze gaarne oplossen van stuk tot stuk, ze zijn het wel waard ; en **zoo** gij gewillig en leerzaam zijt, **zoo** weten wij, dat gij geen tegenreden tegen de oplossing zult kunnen maken,

Gij zult zeggen eer ge er aankomt, ik **geloove** in den Heere Jezus, kan ik dan hopen dat ik in Hem begrepen ben, voor eeuwig, in den tijd en nu dat ik in dat Hoofd ben? Zietdaar, ik en kan noch ik en durve niet; als ik daaraan zou komen, mijn harte begeeft mij er onder, ik durf het niet doen; ja ik vind het **zoo** gesteld, dat ik denk, ik sta nabij de eeuwigheid, of **zoo** ik er nog niet nabij sta, het is altoos onzeker of God mij niet haast uit den tijd wegnemen zal, en als ik het rechtuit zeggen zal, **zoo** schrik ik tegen den uitslag; als de uitslag der zake komen zal, dan vrees ik dat God al dat zoete, dat ik ooit in mijn leven genoten heb, nog zal wegnemen, en dat ik zinken zal in een grondeloozen kolk

van eeuwige desperaatheid. Ligt het zo bij u? Ja zult gij zeggen, en luistert nog al toe; ik heb in den overvloed van mijn droefheid mijn staat bekend gemaakt aan bedreven **practizijns**, bedreven **leeraars** en vromen, de beste die ik wel ooit gehoord hebbe, en in plaats dat ze mij verkwikt zouden hebben, 't is erger geworden; ze hebben mij wel trouw zoeken te behandelen en al het hunne ten koste gelegd, maar 't is eer erger als beter geworden; en ik **vreeze**, wilt gij mij mede behandelen, dat het al **denzelfden** uitslag zal hebben, en **zoo** vrees ik, dat gij maar moedeloos onder het behandelen zult worden, gelijk als de rest, dat gij zult zeggen, ik geef u aan God en aan den tijd over; maar **zoo** gij iets kunt, Ik zou zeggen gelijk de ouders van dat kind, wij hebben 't tot Uwe Discipelen gebracht, **inaar** ze hebben het niet kunnen helpen, maar **zoo** Gij iets kunt weest met **onferming** bewogen. **Matth.** XVII : 15, 16. Weest ook **zoo** met ontferming over mij bewogen. Hoort, in 't begin moet ik u dit zeggen, dat gij niet verwonderd moet zijn al hadden u al de beste predikanten behandeld en de bedrevenste vromen, en het en had niet geholpen. Waarom ?

1. Eerst, God zorgt zeer dat de middelen maar middelen blijven, God zorgt zeer daarvoor, opdat er geen een lidmaat zou wezen die zou ondervinden dat 'de middelen boven God zijn: dien troon alleen, zegt God, zal Ik **hooger** zijn als de menschen.

2. Ten tweede zegt God, Ik zal u altijd **zoo** leiden, dat gij de middelen niet te veel acht en waardeert opdat gij niet te veel aan 't middel of aan eenig mensch hangen zoudt, en **zoo** stilletjes van Mij afgaan ; als een predikant of een vrome, of eenig middel ons altijd **zoo** gezegend was, dan zouden we **zoo** vleeschelijk handelen, eender als Martha, Heere, waart Gij hier geweest, mijn broeder was niet gestorven, Joh. **XI:21**. Dan zoudt ge beginnen te zeggen, was ik onder den dienst van **zoo** of **zoo** een, dan zou ik **zoo** treurig niet zijn. Dat mag ik niet dragen, zegt God, gij zoudt **zoo** stil van Mij beginnen af te gaan; de eene zou gaan zeggen, ik ben van Pauli; ik ben van Cephass, zou een ander zeggen ; en een ander, ik van Apollos, en die zullen mij wel helpen; de vierde soort vat het allerbest, wat zeiden die? Ik ben **mijnes Heeren Jezu Christi**, die moet mij helpen.

3. De derde reden is deze: God weet wel dat de predikanten ligt hoogvaardig zouden worden ; dat kan Ik niet dragen, zegt God, en Hij mortificeert **zoo** de beste predikanten, met ze niet te veel zegen te geven op hun werk, opdat ze zich niet verheffen zouden, maar dat ze zouden zeggen, wij hebben dezen schat in aarden vaten, opdat de uitnemendheid der kracht zij **Godes, ende** niet

uit ons, 2 Cor. IV : 7. God zorgt **zoo** uitermate dat Zijne getrouwe knechten niet hoogmoedig zouden zijn; Hij heeft liever dat ze wat neerslachtig zijn, Hij heeft liever dat ze eens met hun hoofd tusschen hunne knieën zitten van kleinmoed, als dat ze zich zouden verheffen. Ik zal zorgen, zegt God, dat gij zult moeten zeggen met Paulus, Paulus is niets, Cephas is niets, Apollos is niets, God moet den wasdom geven, I Cor. III : 7.

4. De vierde reden is, opdat God de eere zou hebben. Doe diens mans kind geholpen wierd, moesten ze zeggen : Heere, Gij hebt het gedaan. En Hoogl. 111, daar was de Bruid bij de wachters, ze vraagde naar den Heere maar ze konden ze niet helpen; doe keerde ze zich van de wachters af, en ze ontmoette den Heere.

Ziedaar, dat zijn de redenen; gij kunt ze tasten. Gij zult zeggen, is er dan niets, dat gij denkt dat tot mijne medewerking, van mijn geloof of van mijn blijdschap, zou kunnen wezen? Is er iets, spreekt het toch eens uit? Wel spreekt gijlieden ook eens: wat buigt gij **u** dan **zoo** neder? waarom kunt ge dan niet hopen? verklaart ons uw gansche hart eens. Ach, **zult** gij zeggen, ik geloof als ik mijn gansche hart uitgesproken heb, dat gij dan met mij 't eens zult wezen, dat ik geen grond heb om te hopen. En ik en geloof het **niet**; ik geloove dat ik gansch niet eens met u zal zijn. Gij kunt wel zien dat we al de zwarigheden niet af zullen kunnen handelen in dezen morgen; een of twee dan nu maar.

1. Wat zegt ge nu? ik ben geen Remonstrant, geen dwaalgeest, maar een goed Gereformeerd Christen, ik geloove een verkiezing en verwerping. Maar verstaat gij de verkiezing en verwerping wel? Gij zult zeggen, ik en weet niet beter. Wat verstaat gij dan door de verkiezing? Ik versta er door, dien vrijen, eeuwigen, vasten, **onveranderlij** ken raad **Gods**, waarin Hij vastgesteld heeft een bepaald en zeker getal van menschen, met naam en toenaam, waarin Hij zich in Christus zal verheerlijken, in hun te schenken genade en heerlijkheid. Ja 't is gezond. Wat verstaat gij nu door de verwerping? Dien vrijen, eeuwigen, vasten, onveranderlijken raad **Gods**, waarin Hij vastgesteld heeft aan het meeste gros der menschen, en het meeste gros der Christenen, zich te verheerlijken vanwege Zijne rechtvaardigheid, en ze voor eeuwig over te geven aan den duivel. Daar heb ik ook niet tegen, dat is ook al wel. Nu is het **zoo**, zult gij zeggen, naar het Woord, gelijk het is, dan vraag ik u, als er een in de rolle des doods staat, kan die wel overgeschreven worden in de rolle des levens? Nooit. Dan vraag ik u, zult gij zeggen, als ik nu in de rolle des levens niet en sta, is het dan niet al te **ver-**

geefs wat ik doe? als ik geen uitverkorene ben, mag ik dan op Jezus wel hopen? heeft God niet maar al de uitverkorenen aan Zijn Zoon gegeven, opdat ze door Hem verlost zouden worden? Ja, dat staan wij u al toe. 't Is zoo, zet het zoo ter deeg op zijne beenen als gij wilt. Nu denk ik, zult gij zeggen, dat gij geen uitverkorene, maar een verworpene zijt, en mij vragen, kunt ge mij nu van al mijn leven wel helpen, wat talent dat gij ook hebt? ik ben, zegt gij, een verworpene en geen uitverkorene. Nu moet ik u antwoord geven,

1. Werkt gij in de natuur wel zoo met de schikkinge Gods? werkt gij wel zoo, als gij ziek zijt? werkt gij altijd met het besluit Gods zoo? Ik weet wel van neen: gij doet dikwijls al uw dingen dagen en weken aaneen zonder er eens aan te denken.

2. De besluiten van den grooten God zijn die niet uitermate geheim? Is er iemand ooit ten hemel opgeklommen die ze ontdekt heeft? Leeft er iemand in de wereld, die ze weet? Zijn 't geen diepten Gods?

3. Wil God het wel hebben dat wij zoo nauw Zijne dieptens onderzoeken? Zegt Hij niet, laat dat voor Mij, Deut. XXIX : 29. De verborgene dingen zijn voor den Heere onzen God, maar de geopenbaarde zijn voor ons; Mijn gebod, wet, wille en bevel, dat is uw regel, daar gij naar wandelen moet en daar Ik u naar richten zal.

4. Moet gij niet toestemmen en bekennen, zoo iemand een uitverkorene in Mijn besluit is, zegt God, dat hij zal bekeerd worden, 't geloove krijgen, Godvruchtig gaan leven, al weet hij niet dat hij uitverkoren is; en wacht dan tot Ik u allengskens door Mijn Geest klaarheid van Mijne besluiten geve, Luc. XIII: 23, 24, daar was zoo een nieuwsgierige: Heere, zegt hij, zullen er velen, of weinigen zijn, die zalig worden? wat scheelt u dat, zeide de Heere, doet gij uw best, strijdt gij om in te gaan,

Dat zeggen we zoo in 't gemeen; eerst: Gij werkt in de natuur zoo niet. Dan, de besluiten Gods zijn zeer geheim. Dan, het zijn dieptens, die voor den Heere alleen zijn. Eindelijk zegt God, Ik wil niet hebben dat gij zoo wilt weten wat er in Mijn raad is, ziet wat gij te betrachten hebt, en wacht tot dat Ik u tot licht breng door Mijn Geest.

Ja zult gij zeggen, of ik er door kan of niet, ik vrees dat ik een verworping ben; ik ben het voorwerp van Gods liefde niet. Ik zeg, zoo gij eenige blijckjes hebt, blijft er bij. Hebt gij er uw leven u wel aan gelegen gelaten? Hebt gij er uw leven wel ge-

vonden? Ik heb er mijn leven geen gevonden, die voor vaste teekenen van een verworping te houden zijn, als twee, die Goddelijk zijn; dat zijn deze: Eerst, als een mensch in zijn hart zorgeloos is en onbekeerd leven blijft, en daarin voortgaat en sterft. Ten tweede, als een mensch die onvergeeflijke zonde begaan heeft in den H. Geest. Nu vraag ik u, of gij niet moet toestemmen dat er geen meer zijn? Gij zult zeggen, ik vind het eene, ik ga zorgeloos voort, ik blijf onbekeerd. Weet ge niet wat wij er nog bij zeiden? wij zeiden, tot den einde zorgeloos voort te gaan en zou te sterven, gelijk die eene moordenaar aan 't kruis; en dat en kunt gij van uzelf immers niet zeggen? Gij kunt nu misschien nog wel verhard zijn, maar gij weet niet wat dat gij nog worden zult. Gaat de Koning niet ter elfder en ter laatster ure ook uit? Zal God Zijn Geest niet uitstorten over alle vleesch en in alle tijden des levens, zelfs ook over de ouden? Hand. II: 27, Ja zult gij zeggen, maar ik heb de zonde in den H. Geest begaan. Die zullen we kort ook verhandelen.

Gij zegt, ik heb de teekentjes van verwerping, en gij hebt ze niet. Wij vragen u, vindt gij niet integendeel de teekentjes van verkiezing? Daar zijn vier vaste teekentjes van de verkiezing; welke zult ge zeggen? 1. Het eerste is, dat gij van God uit de wereld krachtig geroepen wordt, en dat gij gewillig zijt en hoort. 2. Het tweede, dat gij dezen Heere Jezus, daar gij van zegt dat gij op Hem en hoopt, heimelijk evenwel aankleeft; gij schat Hem hoog, gij dorst naar Hem, gij zult God up niemand anders wijzen als op Hem, als het er op aankomt. 3. Het derde is, dat de zonde u zoo verveelt; verveelt u het zondige leven niet? 4. Het vierde, dat gij Godvruchtig te leven dierbaar schat.

Ik geroepen, zult gij zeggen, hoe zou dat geschied zijn? Zoo, gelijk als een vader zijn kind roept dat daar onder een hoop deugnieten staat; met dat de vader roept, gij zult haast zien wie van den hoop het kind is; het zal meteen uit den hoop komen en zijnen vader volgen. Dan krijgt gij het geloove. Toen wierd de zonde u een last. Toen wierd God te dienen u eene blijdschap. En nu zeg ik dat gij in plaatse van de teekentjes van de verwerping te hebben, dat gij de teekentjes van de verkiezing bezit.

II. Gij zult zeggen, ik kan daar niet veel tegen op; maar ik heb de zonde in den H. Geest begaan. Wist gij eens wat stukken ik bedreven heb, wat er bij mij al is omgegaan, hoe ik den name Gods onteerd hebbe, en aangetast en gelasterd? Die de zonde in den Heiligen Geest begaan heeft, kan door den Heere Jezus niet zalig gemaakt worden, Hebr. VI: 4-8. En 1 Joh. V: 16, Bidt

er niet voor, zegt de Heere, 't en zal hier niet vergeven worden, daar is geen slachtoffer voor die zonde. Gij zult zeggen, en dat heb ik evenwel gedaan; ik heb den Geest bedroefd; ik heb tegen mijn gemoed gezondigd, tegen 't licht en de klem van mijn gemoed; ik ben opgerezen tegen God; gij kunt mij geen troost geven, in de wereld niet. Ik antwoordde u:

1. Eerst, daar kan **Atheïsterij**, ja Godslastering in een kind Gods vallen, en dat het evenwel die zonde niet en is; ze kunnen in korselgheid en gemelijkheid tegen God zeggen, alle menschen zijn leugenaars, al wierd er een onfeilbaar Profeet van God tot hen gezonden; een kind Gods kan zelfs zoo verre komen, dat hij den Vader en den Zone lastert, en de vromen lastert; hoe menige lasteraar is er onder Gods kinderen, die we weten dat God de lasteringe vergeven heeft? gij zult den Zone hooren zeggen, al lasterdet gij den Vader en Mij, het zal u vergeven worden, Matth. XII: 31, 32.

2. Ten tweede antwoordde ik u, dat de vromen wel **Atheïstische** gedachten hebben is waar, maar daar is groot verschil tusschen de Atheïstische- gedachten in de vromen en in de onvromen. 1. De **onvromen** zoeken ze, die halen ze uit boeken, ze studeeren er op; een vrome zegt, och God! ik vecht er tegen, 't zijn maar invallen, injectiën, aanrandingen, **aanvechtingen**. 2. De goddeloozen zijn er blijde over, ze hebben er hun vermaak in; de vromen die smelten er onder, ze vergaan, ze worden er mager onder, 3. De **goddeloozen** zoeken zulk gezelschap, daar ze zoo lasterlijk van God zitten te rellen; de vromen mijden zulke gezelschappen, die leven dan eenzaam. 4. De goddeloozen die spreken het uit; de vromen die smoren het. 5. De goddelooze is hardnekkig, hij zou ze niet kwijt willen zijn, maar de vrome is gezeggelijk, die zou zoo blijde zijn als hij ze kwijt was. 6. De goddeloozen rekenen het voor groote wijsheid, en de vromen rekenen **zichzelven** dan een groot beest voor God te zijn. 7. Bij de goddeloozen spruit het uit goddeloosheid en ze gaan voort in goddeloosheid; maar de vromen blijven **teeder** en heilig, al is 't dat zij, gelijk ge kunt, gekweld worden met de allervenijnigste gedachten van de helle. Vromen, ziet gij nu wel, dat gij de zonde in den Heiligen Geest niet begaan en hebt, al hebt gij lasterlijke gedachten?

3. Ten derde, zegt gij, zou God wel lasteraars in 't harte grijpen? Ja, lasteraars grijpt God wel in 't harte. Wat, was er een lasteraar als Manasse? Hoe **menigen** lasteraar onder de joden is er bekeerd? Hoe lasterde Paulus?

4. Ten vierde, moet ik u dit nog zeggen: alle Atheïstische ge-

dachten zijn de zonde in den H. Geest niet. Opdat gij er geen verkeerd begrip af zoudt maken, zoo moeten wij u zeggen wat dat de zonde in den H. Geest is, en wat ze niet en is; en dan moeten we het eens op uw gemoed leggen of ze bij u is.

Wat is de zonde in den H. Geest niet?

1. Dat is ze niet, dat gij tegen uwe consciëntie eene zonde doet, dat ge tegen uw beter weten zondigt. Davids harte sloeg hem, als hij de slippe van Sauls mantel afsnee, 1 Sam. XXIV : 6. Hoe dikwijls klopt een kind Gods zijn harte wel als hij zondigt!

2. Dat en is ze niet, al is het dat gij zelfs zondigt tegen uwe verlichte consciëntie, die door Gods Geest verlicht is. David, Petrus, wat een verlichting van hunne consciëntie hadden ze wel en evenwel zondigden ze er tegen. 't Ging zoo hoog, dat Paulus Petrus bestraffen moest in het aangezichte, Gal. II:11. Hij had een groot licht, en evenwel ging hij er tegen aan.

3, Dat -is ze niet, in grove zonden te vallen en er lang in te blijven liggen. Hoe lang lag David en Salomo wel in de zonde?

4. De Godheid des Geestes in uw belijdenis te loochenen; te loochenen dat de Heilige Geest een persoon is onder de drie Goddelijke personen, dat is ze ook niet. Socinianen en anderen loochenen dat. Dat de slimme gasten, die beter weten, ze begaan, is wat anders; maar de gemeene belijders, die niet beter weten of 't is zoo, die begaan ze niet. Paulus die loochende de Godheid van Christus voor zijne bekeering; zoo is 't met God den H. Geest. Paulus lasterde de Godheid van Christus, en zoo ook den Geest van Christus, omdat hij Hem niet erkende voor God, maar als God hem bekeerd had, deed hij 't niet meer; en zoo kan God ook een loochenaar van de Godheid van Christus en den Heiligen Geest in 't harte grijpen, en zou Hij 't dan u niet kunnen doen? Wij zouden niet durven zeggen dat wij in den loop onzer bediening er geen exempels van gehad hebben.

5. Dat is ze niet, te zondigen tegen de geestelijke overtuigingen in uw harte. Och armen, gij raakt ergens eens onder een bediening, het is er u zoo bang; gij wordt er zoodanig bewogen, en in plaats van 't op te volgen, gij slaat een anderen weg in en gij gaat al dat werk dooden, gij begint met den geest en gij eindigt met het vleesch; zoolang als gij in de Kerk waart, waart gij vol bewegingen, en, in plaats van het op te volgen, gij laat het loopen, gij slaat een anderen weg in, en gij gaat het al heel verdooven. Dit alles is nog de onvergeeflijke zonde niet. Dat deden meest alle menschen te Jeruzalem, geheel de stad was in beweging, maar daar en volgde niets op.

6. Die waarheden te loochenen, daar gij van overtuigd zijt dat het Goddelijke **waarheden** zijn, in de verdrukkinge, dat is ze ook niet. Hoe menigeen is in de verdrukkinge de belijdenisse bezweken op de tong? Wat behoeven we andere exempelen bij te halen, laat ons in den Bijbel blijven, daar zult ge er drie vinden die wonderlijk zijn, Paulus, Petrus, Judas. Judas deed het uit wrake aan den Heere, omdat Hij hem ontdekt had als een dief en verrader, op hope van een klein gewin dat hij bejaagde; maar hij deed het willens en wetens. Met Paulus ging het ook al hoog; hoe willig woelde hij op hope van een avancement? Hij was een student en zocht geavanceerd te worden, en **zoo** deed hij kwaad aan de zake van Christus. Phil. III: 7, zegt hij, ik **hadde** gewin in het oog. Maar och Heere, zegt hij, hoe gewillig het ook is geweest, ik had **geene** kennis, het was wel willens maar niet wetens, ik heb het onwetende gedaan in mijne ongeloovigheid, **1** Tim. I: 13. Petrus deed het tegen zooveel licht? Tot wien zouden we gaan, Gij alleen hebt de woorden van het eeuwige leven; wij hebben geloofd **ende** bekend dat Gij zijt de Christus, de Zone des **levendigen Gods**, Joh. 6: 68, 69.

Hij was op den berg met den Heere geweest, daar Zijne gedaante veranderd **was**, Matth. XVII:1, 2; en hij had met Hem gegeten en gedronken, Matth. XXVI: 26, 27, en kende hij Hem niet? Nochtans **zeide** hij, ik kenne den mensche niet; ik moet verloren gaan, ik moet vervloekt zijn, **zoo** ik Hem kenne; ik moet mijn leven bij God niet komen, **zoo** ik Hem kenne, Matth. XXVI: 72, 74. Wat doet hij? hij doet het met wetenschap, maar de wille en was er niet; het vuur wierd hem daar te heet, hij begon gevaar in zijn leven te zien; maar hij begon tot tranen te komen, en dat is ook vrij hoog gegaan, want hij weende bitterlijk, vers 75. Hij beging ze niet tegen den Geest, had hij tegen den Vader gezondigd, daar was een Zoon om te voldoen; had hij tegen den Zoon gezondigd, gelijk hij had, daar was een Geest, die hem weer een toegang tot den Heere Jezus gaf, die hem overtuigde van zijne zonde; hij zondigde tegen den Geest niet, dien volgde hij op, en **zoo** was hij vrij van die onvergeeflijke zonde.

Als we nu al bekeken hebben wat ze niet is, **zoo** moeten we zien wat ze immers is; 't is een verschrikkelijke zonde, en 't scheelt den duivel niet wat hij iemand in de hand steekt. Wat is die zonde dan?

1. God overtuigt **zoo** een dat Hij de God der genade in Christus wil zijn, door den Geest, van verloren zondaars; daar heeft **zoo** een dan een klaar en levendig begrip van; daarop doet God hem

zien dat hij het van hem wel wil worden, en daar geeft Hij hem wel een proefje van aan zijn harte, en wat al vrede en kalmte daarin is, en hoe dat is tot eere van **God**; hij ontvangt dat woord met blijdschap, ja zelfs krijgt hij daarop eenige kalmte en vrede, zoodat hij moet toestemmen dat er in heel de wereld geen beter weg is als in den Heere Jezus tot God te komen door den Geest,

2. Dat ik dan, niet geperst wordende, wetens en in dartelheid dat ga verloochenen, ziende geen gewin in de verloochening, en in de belijdenis niet veel schade, zonder eenige noodzake, zonder gewin of **vreeze**, zonder de minste verslagenheid daarover,

3. Die dat niet doen dan te gaan bespotten en te zeggen, 't is een zot en dwaas, 't zijn vraten en wijnzuipers, en, gelijk ze van de Heere Jezus zeiden, Hij heeft den duivel in; dat is 't.

4. Dan begint er te komen boosheid, haat, tegenstand tegen de zake **Gods** en 't werk van Zijn Geest; dan gaan ze anderen belleten en aftrekken van den Heere, ja eindelijk gaan ze een bloedige vervolging verwekken.

5. Dan gaan ze onder de vijanden van den Heere daarover roemen, en ze denken, hij die nederligt zal niet meer opstaan; en ze zijn blij dat ze onder 't gezelschap van **Gods** volk niet meer en zijn; ze juichen er over dat ze al **Gods** kinderen onder den voet hebben.

6. Daarin gaan ze voort tot het einde van hun leven, zonder eenig nadenken; dan werkt de Geest nooit in hen, maar dan smoren ze **zoo** in de zonde.

Wat zegt gij, kunt gij die gedachten in **u** laten heerschen, gij die **zoo** bekommerd er over **zijt**? die Jezus **zoo** gaarne tot uwen Zaligmaker zoudt hebben? die de vromen **zoo** estimeert? Gij hebt ze niet begaan, en gij **zult** ze in eeuwigheid niet begaan. Ziet daar, nu geven we het aan uw eigen oordeel over, of ge er nu nog wel tegen op kunt. Wat te praten en is het niet, gij moet reden hebben: gij eischt van ons altijd reden. Ge zult mogelijk zeggen, gij hebt daar nu al **zoo** lang gepredikt, en dat en is **mijne** gestalte nog al niet. Is het uwe gestalte niet, het is licht eens anders, en het kan uwe nog wel worden; of het is licht eens anders geweest en hij heeft het licht **zoo** wat toegesmoord. Nu hebt gij gelegenheid om tot op den'grond toe te zien, en de duivel en heeft aan u niets, en daarom, gekrookte rietjes, hoopt doch in den Name van den Heere Jezus. Gij zult zeggen, daar stelt gij het nu weer vast dat ik een **gekrookt** rietje ben. Wij kunnen dat niet altijd repeteeren, waar het in bestaat; maar ik **geloove** dat gij toen, als we dat toonden, wel beklemd naar uwe

huizen gegaan **zijt, zoodat** gij eik zeggen moest, ach we hebben evenwel anders niemand als U Heere Jezus Christus, op U leef ik en **op** U sterf ik, en op U zal ik den Heere in 't oordeel wijzen.

Nu, de andere zwarigheden in 't vervolg van tijd. Ik hope dat de Heere dit zegenen zal aan ons en aan **ulieden** tot Zijne eere om Zijns Zoons wille; Amen.

TIENDE PREDIKATIE

OVER MATTH. XII: 20, 21,

Waarin twee andere zwarigheden worden opgelost.

1. Hoe zou ik in Zijnen Name hopen, daar ik **zoo** schrikkelijk gezondigd hebbe.
- II. Ik kan dat **zoo** gemakkelijk niet gelooven dat God mijn of iemands God kan worden, daar Hij vier zulke verschrikkelijke eigenschappen heeft.

Wij lezen, 1 Thess. I: 3, dat de Apostel spreekt van den arbeid der liefde en van het werk des geloofs; dat niet alleen, maar hij spreekt ook van de verdraagzaamheid der hope, en daar wilden we een weinig wezen; op die verdraagzaamheid der hope wilden we wel een weinig staan. Een hopende ziele, die naar den hemel wil op de vrije genade **Gods** in Christus, die zal veel aanstoot lijden; ze zullen **zooveel** druk hebben, dat ze het **in** den beginne niet al doorgezien hebben. Altemets moeten ze lijden in hun naam, altemets moeten ze lijden in hun goed, altemets moeten ze lijden in hun bloed; gebeurt het dat ze in hun lichaam niet te lijden hebben, dan hebben ze 't in hun ziele. Met dat ze hun voeten op den weg zetten, **zoo** weten ze wel dat hen wat ontmoeten zal; maar wat doen ze? Ze zetten er zich tegen, ze maken daar hun rekening op, ze schikken er al hunne dingen naar, Zien ze Jezus zonder gedaante en heerlijkheid en evenwel aan God getrouw blijvende, ze willen ook **zoo** wel wezen; zien ze dat de Heere Jezus arm was om Zijner kinderen wille, ze willen ook wel wat lijden om Zijnentwille; ze zoeken geduldig te wezen in de verdrukking, en **zoo** dagelijks hun kruisje op te nemen en den Heere na te volgen. En hebben ze niet veel van die dingen die gezien worden, ze leven in de verwachting dat ze zullen tot het bezit komen van die dingen die niet gezien worden; ze hebben een gegronde hope dat alle dingen, **zoals** ze nu zijn, niet blijven **zul-**

len, maar dat het eens een keer zal nemen; die nu lachen zullen namaals treuren, en die nu treuren en op den levenden Heere Jezus hopen, zullen namaals blijde zijn. Paulus zegt, indien wij in dit leven alleen op Christus zijn hopende, zoo zijn wij de ellendigsten van alle menschen, 1 Cor, XV : 19. Men mag denken, waarom hopen ze dat het eens keeren zal? Omdat de Heere Jezus Christus hun Zaligmaker is. Is dat hun eenige grond, dat het eens keeren zal? Ja het, en was het die grond niet die ze hadden, ze hadden hun leven geen grond van hope; was Hij er niet, al hun hope was ijdel en ze bleven in hun zonden; was Hij er niet, zegt een hopende ziele, daar was geen eene belofte voor mij, maar al de vloeken ; was er Jezus Christus niet, ik had geen grond van hope, maar nu is mijn eenige hope op Hem gevest, want alle beloften zijn in Hem Ja en Amen, 2 Cor. 1:20. Nu, dat ik de Zijne ben, zoo is mijn hope dat Hij God met mij verzoenen zal, en dat God mijne zonden vergeven zal ; en dat Hij mij zal troosten; en dat Hij mij zal bewaren, en dat Hij mij daarna zal brengen in de eeuwige kussingen van Gods mond. Heere Jezus, zeggen ze, Gij zijt de eenige grond van mijne hope; Gij zijt die eenige Naam, daar ik op hopen moet; ja ik hope zoo op U, dat ik geloof dat Gij voor mij verworven hebt dat Gij mij zijt tot een sterke toren, daar ik naar toe vliedende in een hoog vertrek gesteld zal worden, Spr. XVIII:10. Gij zijt mijn rotssteen, om gedurig daarin te gaan, Ps. LXXI: 3. O! vertrouwen aller einden der aarde, ende der verafgelegenen aan de zee, Ps. LXV:6. Gij zult zeggen, wordt de Heere Jezus Christus zoo wel beschreven in het Woord? Ja, in twee zulke schoone plaatsens, 1 Tim. 1:1, Naar het bevel des eeuwigen Gods ende des Heeren Jezus Christus, die onze hope is, Col. 1:27, daar zegt de Apostel dat Christus de hope der heerlijkheid is. O! wat zeiden de Emmausgangers, Luc. XXIV : 21. Wij hoopten, dat Hij het was die Israël en ons zoude verlossen. Gen. XLIX :18 zeide Jacob, op Uwe zaligheid wacht ik, Heere ! Job zeide, Kap. XIII : 15, ik zal mij evenwel met mijne hope behelpen, 't mag gaan zoo 't gaat; ziet, zoo Hij mij doodde, zoude ik niet hopen ?

Geliefden, gij weet, dat wij eenigen tijd daarmede bezig geweest zijn, om u Christus te bewijzen als onze hope uit deze twee u wederom voorgelezene verzen, Wij wilden een gekrookt rietje en een rookend vlaswiekje ondersteunen. Ps. LXII:9 zeide David, vertrouwt op Hem t' aller tijd, o gij volk; stortet ulieder harte uit voor Zijn aangezichte; God is ons eene toevlucht, Die den Heere vreezen, die hebben op den Hem vertrouwd, Ps. CXV :9—11.

Israël, vertrouwt gij op den Heere; gij huis Aärons, vertrouwt op den Heere; gijlieden die den Heere vreest, vertrouwt op den Heere. Daarmede bezig zijnde, zoo hebben we u altemets gevraagd, wat wankelt gij? kleingeloovige! is het, omdat er geen God in Israël is? Is het, omdat er geen Middelaar is? daarop zeiden wij: we weten, dat gij zeggen zult, ik heb overvloedige redenen. Gij hebt er eenige mogen voortbrengen, die we met malkanderen overdacht hebben, maar anderen dachten: die redenen raken mij niet; daar zijn nog eenige steenen van zwarigheden op mijn harte, daar wij er ook al eenige van gemeld hebben. De een zei, wat zou ik hopen, ik ben een verwerpene, ik heb geen grond van hope; een andere zei, ik heb de zonde tot den dood gedaan; een andere zeide, 't is desperaat uit met mij voor al mijn leven; dat alles hebben we zoeken op te lossen. Maar daar zijn er nog overgebleven, die ook waard zijn onze overdenkinge, ons spreken en ons hooren; dat we dan tegenwoordig zullen zoeken te doen, en we zullen u zoeken bezig te houden met u te verbeelden een zwaar-moedige ziele tegenwoordig sprekende in ons midden in zijn harte voor God op deze wijze: ik, arme zondaar en zondaresse uit de Heidenen, zou ik hopen op den Heere Jezus, en zou ik hopen dat God in Christus met 'mij verzoend is, en dat God mij redden zal? zou ik hopen dat ik God in Christus in mijn leven tot mijn deel gekregen heb of krijgen zal? zou ik dat hopen? Och arme! ik kan niet. Wat scheelt u dan?

I. Wat dat mij scheelt? Ach mijne zonden zijn zoo veel, ze zijn zoo verscheiden, en die hinderen mij deze hope. Wat heb ik gezondigd met zulke verzwarende omstandigheden, tegen mijn beter weten heb ik gezondigd, tegen mijn gemoed, tegen de klopping van mijn harte! Heere, ik deed het tegen zooveel licht, tegen mijn voornemen, tegen mijn tranen; ik zondigde tegen mijn eed, tegen beloften, tegen 't verbond; ik zondigde tegen slagen, tegen zegeningen, tegen mijn overtuigingen en opwekkingen; en ik zondigde, Heere! onder alles wat Ge mij gaf, tegen zoovele vermaningen aan; ik was wel zoo eng, ik deed het evenwel, tegen opwekkingen, tegen aanbod van Uwe genade, tegen Uwe liefde; ik en weet niet of er haast wel iemand mijns gelijk is; ik kenne er altoos geen, en ik denke, als ik mijn harte rechtuit zal spreken, dat er de rechtvaardigheid Gods aan gelegen is, dat Hij mij ten exempel van anderen zal moeten straffen, en dat God daartoe als wat nieuws zal scheppen, zoodat de aarde licht nog haar mond zal open doen, om mij zoo levendig ter helle te doen zinken, en dat men zeggen zal, dat is dien zondaar of zondaresse overkomen, anderen tot